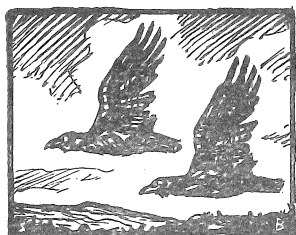

VÅR FÅGELVÄRLD

☙ SVERIGES ☙
ORNITOLOGISKA
FÖRENING
☙

ÅRG. 5

1946

NR 4

INNEHÅLL:

S. DURANGO: Blåkråkan (*Coracias g. garrulus* L.) i Sverige s. 145. — U. BERGSTRÖM: Dvärgskarven (*Phalacrocorax pygmaeus* PALL.) anträffad i Sverige s. 190. — Meddelanden: 1. Den vita storken (*Ciconia c. ciconia* L.) i Skåne under 1946 s. 192. — Häckande alfågel (*Clangula hyemalis* L.) vid Ölands södra udde s. 194. — Mäktigt transträck över Lund s. 194. — Litteratur s. 196. — Föreningsnotiser s. 196. — Berichtigung s. 200.

STOCKHOLM

SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING

Ordförande: Professor SVEN EKMAN, Uppsala.

Vice ordförande och sekreterare: Docent GUNNAR SVÄRDSON, Traneberg.

Skattmästare: Kamrer ELIS WIDE, Stockholm.

Övriga styrelseledamöter: Folkskollärare SIGFRID DURANGO, Täby; fil. lic. LARS FAXÉN, Uppsala; direktör VICTOR HASSELBLAD, Göteborg; jägmästare BERTIL HAGLUND, Stuvsta; häradsskrivare BJÖRN HOLM, Kiruna; författaren ERIK ROSENBERG, Almby, amanuens GUSTAF RUDEBECK, Lund.

Föreningens adress: Box 19081, Stockholm 19. Postgirokonto 19 94 99.

Förfrågningar rörande föreningens verksamhet samt i ornitologiska ämnen kunna även riktas direkt till sekreteraren. Korrespondens rörande föreningens lånebibliotek kan även ställas direkt till föreningens bibliotekarie, fil. stud. CARL EDELSTAM, Karlavägen 9, Stockholm.

Medlemsavgifter äro för ständiga medlemmar kr. 100:— samt för årligt betalande medlemmar kr. 6:—.

Föreningens ombud äro i Danmark Dr phil. POUL JESPERSEN, Enighedsvej 6 D, Charlottenlund, i Finland docenten baron LARS VON HAARTMAN, Zool. Inst., Universitetet, Helsingfors samt i Norge stud. real. SVEIN HAFTORN, Frydenbergsgate 8, Drammen.

VÅR FÄGELVÄRLD

Redaktör och ansvarig utgivare: ULF BERGSTRÖM, tillika föreningens arkivarie.

Redaktionsutskott: Amanuens GUNNAR OTTERLIND, Zool. Inst., Lund samt docent GUNNAR SVÄRDSON, Traneberg.

Distributör: Fil. dr ARNE LINDROTH, Nockebytorget 7, Nockeby.

Manuskript och notiser sändas direkt till redaktören (adress: Sturevägen 17, Stocksund). Förfrågningar rörande tidskriftens distribution samt adressanmälningar o. dyl. ställas direkt till distributören.

Prenumerationspris kronor 7:50; medlemmar erhålla tidskriften gratis.

Utkommer med 4 48-sidiga häften pr år.

Årgångarna 1—4 till salu hos sekreteraren; pris: årg. 1—3, kr. 4:— pr st., årg. 4 kr. 6:—.

Blåkråkan (*Coracias g. garrulus* L.) i Sverige

Av

S. DURANGO

Garrulus argentoratensis den brokuta Papkoyan nostris dicitur är den fagersta fogel vi hava i landet.

O. RUDBECK d. y.

Den 13 augusti 1944, en vacker sensommardag, såg jag blåkråkan för första gången på Fårö. Under en himmel klar som Medelhavsländernas kommo tre av de granna fåglarna i riktning från havsstranden mot den ensliga tallhage, som var deras hem. Man kunde tro sig förflyttad från denna fattiga avkrok av Sveriges land till någon ö i den grekiska arkipelagen.

När jag året därpå stod vid boet i den stormhärjade hällmarkstallskogen och såg den färgskimrande fågeln glida ut ur bohålet och sätta sig på en knotig gren i toppen av en solbelyst fura, föddes beslutet att söka åstadkomma en historik över blåkråkans öden i vårt land fram till nuvarande tid.

Ett så omfattande företag har helt naturligt ej kunnat genomföras utan betydande bistånd från olika håll. Det är mig också en kär plikt att här tacka alla dem som på ett eller annat sätt hjälpt mig i detta mitt arbete. Alldeles särskilt är jag tack skyldig lektor E. ALMQVIST, Eskilstuna, hr J. BERNSTRÖM, Tidö, monsieur C. DUPOND, Bruxelles-Laeken, docent L. v. HAARTMAN, Helsingfors, dr. phil. P. JESPERSEN, Charlottenlund, mag. zool. J. LEPIKSAAR, Uppsala, fil. stud. T. MALMBERG, Lund, amanuens G. OTTERLIND, Lund, dr. P. ROSENIUS, Malmö, amanuens G. RUDBECK, Lund, bibliotekarie A. HJ. UGGLA, Uppsala, och byrådirektör A. ÅNGSTRÖM, Stockholm.

Utom det material som influtit från museer, skolor och ornitologiskt intresserade personer har självfallet litteraturen blivit grundligt genomgången. Trots all noggrannhet kan någon uppgift ha

undgått mig, sådana finnas ej sällan dolda på de mest underliga ställen, vilket jag här önskar poängtera.

Jag har funnit det lämpligt att dela upp denna redogörelse i fem avsnitt, av vilka det första omfattar tiden fram till omkring 1860, det andra perioden 1860—1925, sedan följer orsakerna till blåkråkans försvinnande, därpå åren 1925—1946 och som avslutning en starkt koncentrerad, landskapsvis ordnad förteckning över samtliga de fynd av blåkråka som kommit till min kännedom. Beträffande denna förteckning vill jag framhålla, att samma fynd ibland rapporterats från flera håll. Av utrymmesskäl har här endast den utförli-gaste eller till min kännedom först komna uppgiften blivit medtagen.

Uppgifter om blåkråkans förekomst från omkr. 1690—1860

Det äldsta vittnesbördet om blåkråkan i Sverige lämnas av de båda planscherna n:ris 153 och 154, i Leufsta-exemplaret av O. RUDBECK d. y:s berömda fågelbok. Planscherna äro utförda i färg och de avbildade fåglarna, hane och hona, här kallade 'Spansk Kråka', äro från näbb- till stjärtspets exakt 330 mm efter vad A. HJ. UGGLA meddelat mig.

När dessa planscher (fig. 1) tillkommit är omöjligt att bestämt ange. Redan vid jubelfesten 1693 till minne av Uppsala möte förevisades för KARL XI. målningar av svenska fåglar, vilka utförts antingen av O. RUDBECK d. y. eller A. HOLTZBOM. Konungen blev så förtjust i dem, att han gav RUDBECK tillstånd att skjuta var han ville för att skaffa sig material att måla efter (LÖNNBERG 1930).

Enligt LÖNNBERG äro de sist daterade planscherna från år 1710, varför 'spanskråkorna' sannolikt tillkommit någon gång mellan 1693—1710, möjligen något tidigare.

Nästa uppgift finna vi i RUDBECKS föreläsningar om fåglar, vilka till en del äro bevarade som manuskript (D 151) i Uppsala universitetsbibliotek. Den föreläsning som behandlar blåkråkan måste ha hållits någon gång mellan nov. 1727 och 28 mars 1728 (LÖNNBERG 1930). På sid. 18 i manuskriptet heter det bl. a. »jag har skutit en på liljeholmen vid Stockh^m». Liljeholmen i Brännkyrka är således den äldsta kända lokalen i Sverige. Det är troligen icke för djärvt att antaga, att denna blåkråka varit en av dem som avbildats på de ovan nämnda planscherna. Den bör i så fall vara fälld någon gång omkr. 1700.

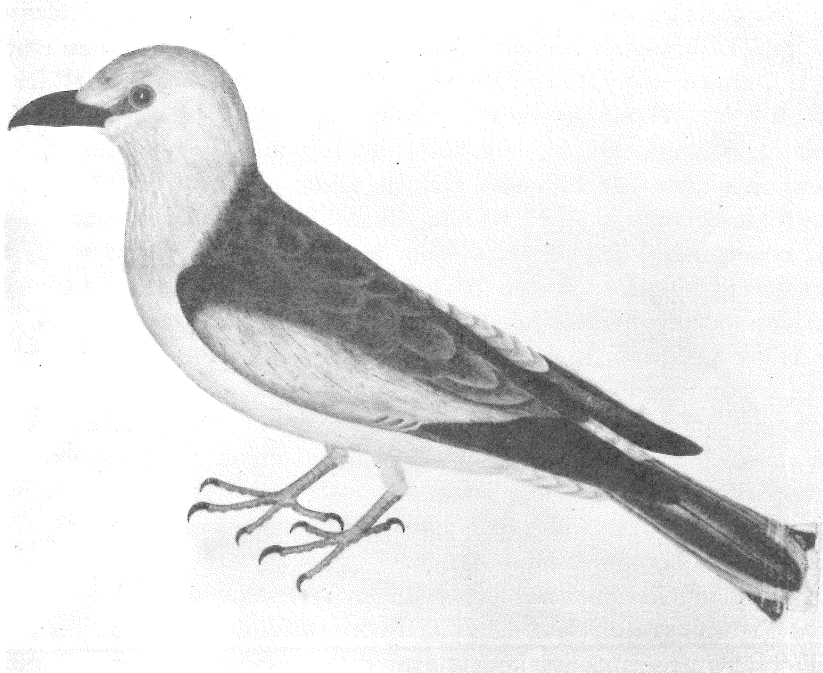

Fig. 1. Blåkråka (*Coracias g. garrulus*) sådan den avbildats av OLOF RUDBECK D. Y. i hans berömda fågelverk, nu i De Geerska biblioteket på Leufsta. Bilden (som föreställer hanen) sannolikt utförd någon gång mellan 1693—1710. (*Roller, as painted in colour by O. RUDBECK Junior, some time before 1710*).

Foto Uppsala Universitetsbibliotek.

I LINNÉ'S *Methodus Avium Svecicarum*, som är daterad den 1 januari 1731, är blåkråkan nämnd under namnet spanskråka (LÖNNBERG 1907). Några lokalangivelser e. d. förekomma icke.

Tidigast publicerade utbredningsuppgifter träffa vi i *Fauna Svecica* (LINNÉ 1746), vari nämnes, att blåkråkan förekom i Skåne och Småland. I 'LINNÉ'S föreläsningar öfver djurriket' hållna 1748 heter det: »Hon fins mäst i Skåne och annars uti Upland, fast ej där till sådan myckenhet» (LÖNNBERG 1913). 1749 var blåkråkan allmän vid Krapperup i Skåne (LINNÉ 1751). FISCHERSTRÖM (1780) skriver: »I Skåne äro desse Blåkorpar eller Polska Kråkor nog almänne.» Tydligen stödjer han sig på LINNÉ'S uttalande i dennes 'Skånska resa'.

1785 omtalar FISCHERSTRÖM, att blåkråkan förekom vid Mälaren; några lokaluppgifter lämnas dock icke. På Värmdö fanns den emellertid, ehuru sällsynt, ty ÖDMANN (1791) nämner den som »Rarior, migratoria». Han vistades under åren 1776—1790 på södra Värmdö, Ingarö, och uppehöll sig mycket i det fria under denna tid, varför hans uttalande bör tillmätas särskilt värde. Sist bland 1700-talets auktorer kommer så A. U. GRILL, vilken i 'Tal om naturaliesamlingen på Söderfors' (1796) säger: »Såsom anmärkningsvärdt anser jag at äga en vid Söderfors skuten *Blåkråka*.» Enligt en av P. G. LINDROTH skriven katalog över samlingen hade fågeln skjutits 1785.

Av ovanstående framgår, att blåkråkan under 1700-talet förekom från Skåne genom Småland till Södermanland och Uppland. Vid Krapperup i Skåne var den vanlig. Sannolikt var så förhållandet på många ställen i vår sydligaste provins, vilket låter förmoda en invandring från söder över Danmark. Att blåkråkan mest varit att finna i våra östra landskap hänger samman med andra omständigheter, vilka beröras i det följande.

I Uppland däremot var den tydligen ej så allmän. Såväl LINNÉs som FISCHERSTRÖMS, ÖDMANNs och GRILLs upplysningar ange detta, vilket är intressant att konstatera, då senare auktorer oftast orda om riklig förekomst i Mellansverige. Detta talar för att växlingar i populationens storlek förekommit.

Ej sällan citeras i den ornitologiska litteraturen uppgiften, att blåkråkan måhända inkommit i Sverige under drottning KRISTINAS tid, så t. ex. hos JÄG. & KEFF (1926), ROSENIUS (1929) och HORTLING (1944). Ursprunget till denna förmodan är FOVELIN (1802), som säger: »*Coraciamque Garrulam, Cronobergensibus Drottning Kerstins kråka, appellatam, quod hæc imperante Regina, ut vulgo fama sert, visa sit prima.*»

Med största säkerhet är denna invandringsteori ingenting att bygga på. Allmogen i Sverige har på många ställen tillägnat »drottning Kerstin» det som varit underligt eller ovanligt. Så finnes t. ex. vid Torpelund i Lugnås s:n i Västergötland en lind, »Drottning Kristinas lind», som enligt froktron skall vara planterad av drottning KRISTINA. Något bärkraftigt underlag har emellertid icke denna tradition (EKELÖF 1914). Och i Silvbergs s:n i Dalarna ligger »Drottning Kristinas ridgrop» (J. TENGREN hos HORTLING 1944) o. s. v.

Under 1800-talets fem första decennier mångdubblas uppgifterna om blåkråkans förekomst i landet. Uppenbart är att antalet fågelintresserade observatörer är långt större än under föregående år-

hundrade, men det förefaller ändå, som om fågeln skulle ha ökat i antal, särskilt i mellersta Sverige. Visserligen var S. NILSSON en smula benägen att dra vittgående slutsatser om vissa arters utbredning (jfr SVÅRDSON 1944), varför hans utsago: »Blåkråkan träffas om sommaren parvis i de flesta löfskogar i det södra och medlersta Sverige» (1824), säkert får tas med en smula reservation. Men dokumenteringen är ändå tillräcklig. Att här räkna upp fynd och litteraturuppgifter är onödigt, då jag kan hänvisa till utbredningskartan (fig. 2) och den landskapsvis ordnade förteckningen i slutet av detta arbete.

Tiden fram till 1800-talets mitt har, som sagt, varit blåkråkans guldålder i Sverige. Hon var då känd under namnen: blåkråka, blåkorp, polsk kråka, spansk kråka, drottning Kerstins kråka och allekråka från Skåne upp till norra Uppland, och sannolikt förekom hon också emellanåt (vissa gynnsamma år?) i Gästrikland (ÅHRMAN 1861).

Mest spritt synes namnet 'blåkråka' ha varit. Det är ju också detta namn som blivit bestående. Under namnet blåkråka var hon känd i Skåne (LINNE 1751), Småland (FISCHERSTRÖM 1780), sydöstra Närke (J. W. GRILL) och Uppland (ÖDMANN) Redan tidigt har detta namn slagit igenom och är redan före mitten av 1800-talet

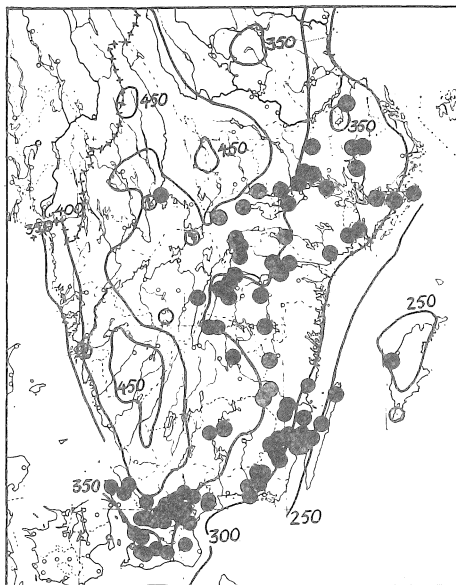

Fig. 2. Platser där blåkråkan (*Coracias g. garrulus*) konstaterats häcka före 1925. Å kartan ha inlagts kurvor visande medelnederbörden i mm i maj—okt. för åren 1880—1909 (efter HAMBERG 1911). Märk huru alla häckplatser ligga inom områden med mindre än 400 mm nederbörd, de flesta under 350 mm-gränsen. (*Breeding-Places of Roller, occupied before 1925. The curves show the average rainfall during May-Oct. in 1880—1909. Note that the breeding-places are all situated within areas with a rainfall of less than 400 mm*)

- konstaterade häckplatser och områden bebodda under häckningstid. (*Breeding-places and areas frequented during breeding-season*)
- sannolika häckningsområden. (*Breeding probable*)
- (?) osäkra häckningsområden. (*Breeding uncertain*).

egentligen det enda som är i bruk. Namnet har liksom blåcorp, vilket senare tyckes ha använts i Målarprovinserna (FISCHERSTRÖM 1780, ROSELLI 1860), uppkommit på grund av fågelns blå färg och kråkfågelliknande uppträdande och läten.

»Drottning Kerstins kråka» har före 1802 använts i Kronobergs län (FOVELIN 1802), och allekråka, hos FISCHERSTRÖM (1780) »Ållekråka», en försvenskning av det danska »Ellekrage» i Skåne. Var benämningen »polsk kråka» använd av LINNÉ (1751) och sedan av FISCHERSTRÖM (1780), varit i bruk, känner jag ej. Namnet kan tänkas ha hemförts av karoliner, vilka deltagit i KARL XII:s fälttåg i Polen och gränstrakterna mot Tyskland, områden där blåkråkan ännu i dag ej är sällsynt.

Äldst av svenska namn är spansk kråka. Flera tydningar av 'spansk' i detta sammanhang ha presterats. Redan SPARRMAN (1806) skriver, sid. 40: »Som samma fogel, ehuru ej större än en skrika, har en någorlunda kråkställning, samt Svenska Allmogen särdeles i forntiden, ofta kallade det för Spanskt, som synes präligt och stålt, eller förmodades högfärdigt eller långväga ifrån, så har fogeln, ehuru näppeligen til finnandes i Spanien, blifvit kallad Span(s)k Kråka.»

Enligt DALIN (1850—1855) betyder 'spansk' högmodig, stolt, och enl. ÖSTERGREN (1934) stolt, högfärdig, som (sträcker på sig o.) knycker på nacken.

Det kan måhända i sammanhanget förtjäna nämnas, att blåkråkparet under parningstiden utför en sorts duett, varvid fåglarna sitta tätt intill varandra och därvid växelvis låta höra sina läten 6—8 gånger, varpå duetten avslutas med snabba »rahke-rahke-rahke» från den ena av makarna, sannolikt hanen. Lätena beledsagas av hastiga knyckar på huvudet (L. SCHUSTER enl. WITHERBY 1938).

Blåkråkan uppträdde fram till 1800-talets mitt ej endast individrikare utan också inom ett vidsträckt område än under någon annan period; så vitt bekant är. Hon fanns sålunda i Kronobergs län (FOVELIN 1802, SUNDSTRÖM 1887), i Västergötland vid Hjo ännu på 1850-talet (Y. SJÖSTEDT in litt.). Sannolikt avse LJUNGSTRÖMS (1877) uppgifter från Vartofta härad, Västergötland, denna tid, möjligen också 1860- och början av 1870-talen.

I norr fanns hon, åtminstone emellanåt, i Gästrikland (ÅHRMAN), men den nordligast belägna kända häckplatsen har legat vid Tierp i norra Uppland (HARTMAN 1859). Mycket ofta anföres Gysinge vid Dalälven, på gränsen mellan Uppland och Gästrikland, som häckplats för blåkråka (t. ex. ROSENIUS 1929, HOLMSTRÖM m. fl. 1944). Denna uppgift är ej riktig. Den är hämtad ur CARIN BEDOIREs uppsats »Berättelse om en tam varg och försök att tämja blåkråkan» i Tidskrift för Jägare och Naturforskare 1832. I uppsatsen nämnes en lokal, Gysinge, i samband med inköp av en vargunge; något samband med blåkråkan har dock platsen icke. I en redaktionell not på annat ställe i nämnda tidskrift omtalas emellertid att C. BEDOIREs make under den tid iakttagelserna avse bodde på Molnebo.¹⁾ I stället

¹⁾ J. BERNSTRÖM, som lämnat mig många värdefulla upplysningar, har sedan

för Gysinge får alltså Molnebo betraktas som en av de två nordligaste häckplatserna i vårt land.

Se vi på förhållandena i våra grannländer under denna tid, finna vi, att blåkråkan i Danmark ej var sällsynt t. ex. i skogarna kring Köpenhamn och Fredriksborg före 1824. Redan före 1852 hade den blivit tämligen sällsynt (JESPERSEN 1939). Enligt ROSENUS (1929) skall blåkråkan ha iakttagits i Danmark redan i slutet av 1600-talet.

I Norge, där blåkråkan aldrig blivit funnen häckande, är den dock iakttagen redan 1764 (ROSENUS 1929). Vad så Finland till sist beträffar angivas allmänt häckningsfynd först från 1800-talet (KIVIRIKKO 1926, HORTLING 1929). Med säkerhet har här ett arbete av C. N. HELLENUS förbisett, »Beskrifning öfver Blåkråkans (Coraciø Garruløe Linn.) Seder och Hushållning», publicerat i N. Act. Suec. för 1787.

Orsaken till att HELLENUS' i många avseenden utmärkta redogörelse ej blivit uppmärksammas är uppenbarligen, att han ej angivit någon lokal för sina iakttagelser. Att dessa stamma från Finland är emellertid alldeles tydligt. Jag var först av den åsikten, att hans rön gjorts i Uppland, där han vistades 1774—1778. Han reste emellertid hem till Finland redan i februari 1778, varför hans iakttagelser, om de gjorts i Uppland, måste ha tillkommit under åren 1774—1777, kanske t. o. m. under åren 1775—1777. Som redan framhållits äro HELLENUS' uppgifter i många stycken värdefulla och vittna om mångåriga och noggranna iakttagelser. Han bör kontinuerligt ha iakttagit ett blåkråkbo i mer än fem år, varför hans blåkråkor måste ha haft hemortsrätt i Finland.

HELLENUS, som blev medicine adjunkt och botanices demonstrator vid Åbo Akademi 1778, kom sedan att bo i Åbo-trakten hela sitt liv. Han blev 1793 ordinarie professor i ekonomi och naturhistoria vid Åbo Akad., adlades VON HELLENS 1816 och dog i Åbo 1820.

I sitt arbete om blåkråkan (1787) säger han på sid. 308 bl. a.: »... och vill endast uppgifva de anmärkningar jag medelst flerårig och pålitelig erfarenhet samlat, ...» På sid. 310 heter det »... och återkomma till denna ort imellan den 10 och 20 Maj», och på sid. 311 »Ty sedermera vardt ej det bo, vid hvilket desse anmärkningar blifvit gjorde, ytterligare besökt af denne Fogel, som dock tilföre uti 5 års tid oafbrutet alla somrar skedde.» På sid. 314 står: »Men härstädes äro Ungarne...» och »Alla försök som härstädes...» Slutligen på sid. 315 finner man: »I medlet af Augusti månad träffas knappast mera någon Blåkråka å denna ort, ...»

Det är helt uteslutet, förefaller det mig, att HELLENUS i ett arbete 1787, han var då e. o. professor i Åbo, skulle använda uttryck som »härstädes» och »å denna ort» om någon plats i Sverige, som han lämnade 1778. Det är sant, att han besökte Upp-

meddelat mig, att makarna BÉDOIRE under åren 1830—1832 bodde på Molnebo i Västerlövsta s:n, ett bruk de ärvde just år 1830.

sala 1780, där han den 17 juni promoverades till medicine doktor, men detta besök kan näppeligen ändra sakförhållandet.

Vad som ytterligare styrker, att HELLENIUS' blåkråkor varit finska, är att han 1786 fortsatte utgivandet av »Specimen calendarii florae et faunae aboensis (T. v. HELLENS in litt.). Han har alltså sysslat med Åbotraktens fauna just innan han offentliggjorde sina rön om blåkråkan.

Ett så gott som avgörande bevis lämnas i LINNÉS 'Faunæ Suecicæ' (ed. RETZIUS 1800). RETZIUS hänvisar där till HELLENIUS och anför också »Finlandia» som utbredningsområde, en uppgift som icke återfinnes i andra svenska faunistiska arbeten. Tydligt har blåkråkförekomsten i Åbotrakten varit rätt kortvarig. RETZIUS' edition utkom 13 år efter HELLENIUS' uppsats, och både R. och H. voro medlemmar av Vetenskapsakademien, varför de böra ha haft god kännedom om varandra.

Jag har diskuterat frågan om var HELLENIUS kan ha gjort sina iakttagelser med bl. a. lektor E. ALMQVIST, Eskilstuna, docent B. KULLENBERG och bibliotekarie A. HJ. UGGLA, Uppsala. Samtliga anse, att de gjorts i Finland. Bankdirektör T. VON HELLENS, Åbo, har haft vänligheten meddela mig, att enligt familjetraditionen skall C. N. HELLENIUS ha ägt Munste gård i Piikkis socken före 1793. Möjligen är det där han studerat blåkråkans 'seder och hushållning'.

Åren 1860—1925

Senare hälften av 1800-talet och de första decennierna på innevarande århundrade äro tillbakagångens och försvinnandets tid för blåkråkan i Sverige. Kanske började tillbakagången redan på 50-talet; följande decennium är den fullt märkbar. Det är värt att notera, att de västligaste utposterna först övergävos. På 1860-talet hade den sålunda lämnat trakten av Hjo (Y. SJÖSTEDT). I stor utsträckning synes blåkråkan ha börjat lämna Växjötrakten redan på 50-talet (SUNDSTRÖM 1887); häckning dock konstaterad senare. I Västmanland¹⁾ torde ingen häckning ha ägt rum efter 1860-talet (se landskapsförteckningen). På 1870-talet lämnade fågeln Djurgården i Stockholm och var därmed försvunnen från Uppland. Under samma decennium har i stort sett västligaste Skåne och Närke utrymmts

År 1880 fanns blåkråkan ännu rätt allmänt på sina håll i Skåne, i Blekinge, Kalmar län, synnerligen sparsamt på Öland och sällsynt på Gotland. I Kronobergs län förekom den blott i enstaka par, dessutom här och var i Jönköpings län, flerstädes i Östergötland, sparsamt i Södermanland och mycket sällsynt i Närke.

År 1890 har utbredningsområdet krympt samman ytterligare.

¹⁾ Engelsen WHEELWRIGHT (1865) som under 10 år bereste Sverige från Falsbo till Kvikkjokk, såg aldrig någon blåkråka.

Blåkråkan är nu borta från Närke och försvinner också som regelbunden häckfågel från Södermanland vid denna tid. I Östergötland håller den sig kvar endast i de östra delarna, likaså i Småland. Från Jönköpings och Kronobergs län finnas inga häckningsuppgifter längre. Endast ett par sådana existera också från Öland, och på Gotland är blåkråkan även borta som häckfågel. Sannolikt har stammen på Gotland och Öland aldrig varit särskilt stor. Lämpliga boplatser torde ha varit ont om på Gotland, gröngölingen (*Picus viridis*) saknas, och de områden som frekventeras av spillkråka (*Dryocopus martius*) ha säkert endast till en del kunnat bebos av blåkråkan. Större naturliga trädhål är det brist på, och så har förhållandet förmodligen varit i långa tider på Gotland. Och Öland är ju till stora delar skogslöst, varför redan av den orsaken blåkråktillgången ej kan ha varit så stor. Vad så till sist Blekinge och Skåne beträffa, förekommer blåkråkan fortfarande flerstädes i dessa landskap omkr. 1890, men tillbakagången är allt tydligare. Fortfarande är minskningen i utbredningsområdet från väster mot öster synnerligen märkbar. Någon sammanhängande utbredningsareal existerar ej längre.

Tjugo år senare, 1910, sjunger det på sista versen för den gamla svenska blåkråkstammen. Mellan 1910—1920 upphör arten att finnas i Östergötland, de flesta av de kvarvarande lokalerna i Kalmar län övergivas också, och efter 1920 finnas inga häckande blåkråkor heller i Blekinge. Det är nu svårt att med säkerhet avgöra i vissa fall, om enstaka exemplar eller tillfälligt häckande par äro de sista resterna av den gamla stammen eller om forna lokaler besökas mer eller mindre tillfälligt av invandrare österifrån. Vid denna tid börja nämligen blåkråkor visa sig i områden, som bevisligen redan varit övergivna en tid. De stamma från öster, där blåkråkan sedan senare hälften av 1800-talet varit stadd i stark spridning. Mera härom nedan.

Efter 1925 finnes emellertid ingen kontinuerligt bebodd lokal kvar, så vitt jag känner, utom Göingeholm i Skåne, där stadigvarande häckning även upphörde rätt snart, samt Dunö och Tingby i Kalmar län.

I Danmark upphörde blåkråkan att häcka långt tidigare än i Sverige. Möjligen gjordes ett häckningsförsök i Knudskov Skov på södra Själland 1891, men den sista konstaterade häckningen ägde rum i Salten Skov vid Silkeborg 1874 (JESPERSEN 1939).

Från Finland föreligga blott två häckningsfynd från denna tid, i Sortanlahti och Vernitsa i Pyhäjärvi socken. På sistnämnda plats anträffades bo med 4 ungar och 1 ägg d. 13.7.1886 (HORTLING 1929, HILDÉN 1933; den sistnämndes arbete översatt åt mig av L. v. HAARTMAN). Häckningsplatserna äro belägna nära Ladoga, där blåkråkan förekommer på ryska sidan (jfr förekomsten i Gästrikland med fast stam söderut i Uppland).

O r s a k e r n a t i l l f ö r s v i n n a n d e t

I så gott som samtliga ornitologiska arbeten här i landet anges som orsak till blåkråkans avtagande tre faktorer: kajornas (*Corvus monedula*) ökning, den moderna skogsvårdens förödande inverkan på beståndet av lämpliga boträd och biotoper i övrigt, samt i någon mån laga eller olaga skytte. Blåkråkorna skulle i viss utsträckning ha fallit offer för klåfingriga jägare på grund av sin praktfulla fjäderskrud.

Redan hos SUNDSTRÖM (1888) möta vi uppgiften, att blåkråkan fått vika för kajen. Och G. KOLTHOFF (1907) säger: »Orsaken till blåkråkans försvinnande har man utan tvifvel att söka i kajans tilltagande och utbredning.» Han talar också om »den svagare blåkråkan» o. s. v. Denna uppfattning går sedan igen eller delas av flertalet författare fram i vår tid, t. ex. i Fauna o. Flora, årg. 3, sid. 150 (1908, osign. notis), NYQVIST (1914), EKMAN (1922), JÄG. & K-FF (1926), ROSENIUS (1928, 1929).

Även staren (*Sturnus vulgaris*) nämnes bland blåkråkans veder-sakare. Såväl ROSENIUS (1928) som RENDAHL (1935) ange starens och kajans ökning som en av de väsentliga orsakerna till blåkråkans försvinnande. Detta är lätt förklarligt. På många håll, t. ex. Skabersjö, såg man blåkråkorna bli sällsyntare och sällsyntare för att till slut helt efterträdas av kajor och starar (R. SÖDERBERG 1908). Intet var då naturligare än att sätta dessa företeelser i orsakssammanhang. Blåkråkan hade blivit fördriven av kajorna och stararna.

En kritisk granskning visar emellertid, att blåkråkan börjat gå tillbaka långt innan den kraftiga ökningen av nämnda arter började.¹ Dessutom är det ett faktum, att blåkråkor och kajor bo tillsammans i andra länder, vilket redan påpekats av LÖNNBERG (1927),

¹ Blåkråkan började också minska först i väster och norr, medan kajökningen skedde från söder.

som f. ö. ej trodde, att kajans ökning orsakat blåkråkans tillbakagång. Man har även från Sverige flera exempel på, att dessa fåglar häckat tillsammans. JÄG. & K-FF (1926) omnämna, att blåkråka, kaja och stare bodde i samma ek, och HANSTRÖM (hos HOLMSTRÖM m. fl. 1944) säger att kajor, starar och blåkråkor bodde i ekskogen vid Dunö i Kalmar län.

»Den svagare blåkråkan», som G. KOLTHOFF (1907) lancerar, är dessutom en myt. En sällsynt enig litteratur betonar energiskt blåkråkans grälsjuka läggning och stridslystna humör. Redan HELLENIOUS (1787) hade den saken klar för sig: »Ostridigt är, att desse bland Foglar visa det mäst ilska sinne; . . .» Och BEDOIRE (1832) fann blåkråkan svårare att handskas med än vargen. NEUNZIG (1913) säger, att blåkråkan häftigt förföljer kråkor, skator och t. o. m. rovfåglar, som komma i närheten av boet. Det förefaller som om den ena av fåglarna skulle vakta i boets grannskap, alldeles som förhållandet är hos törnskatorna (*Lanius*), ett släkte vars biologi visar många överensstämmelser med blåkråkornas. Bl. a. har G. RUDEBECK iakttagit denna vakthållning vid ett bo på Fårö 1944 (in litt.).

Ett ovanligt belysande exempel på blåkråkornas stridslystnad har lämnats mig av A. HJ. UGGLA. Han meddelar, att hans svåger omkr. 1897 fångade två stridande hanar på så sätt, att en hatt kastades över dem. Och vad så kaja och stare beträffa, föreligga direkta iakttagelser som bestyrka, att dessa arter dra det kortaste strået i nappatag med blåkråkan. Vid Göingeholm i Skåne har man flera gånger sett blåkråkorna kasta ut starbon med ägg och ungar och sedan ta bohålen i besittning. Och ofta såg man också kajor och blåkråkor i strid. Blåkråkorna segrade alltid (N. G. STEFFNER in litt.). Det har t. o. m. iakttagits, hur en kaja tvingades ned på marken av en angripande blåkråka (ROSENIUS 1929).

Övergå vi så till den moderna skogsvårdens inverkan på tillgången av lämpliga bohål, så måste också här konstateras, att en tydlig tillbakagång i blåkråkornas antal kunde förmärkas, långt innan den hunnit bli så effektivt genomförd, att verklig brist på trädhåligheter uppstått. Ännu i denna dag skulle blåkråkan på många håll finna passande bohål. En fågel som skogsduvan (*Columba oenas*) har visserligen avtagit i många trakter, men den har ingalunda försvunnit som blåkråkan. Och skogsduvan har alls ej blåkråkans konkurrenskraft i kampen om bohålen. Sant är, att den har en

Fig. 3. Boplats för blåkråka (*Coracias g. garrulus*). (Nesting-site of Roller). Fårö, Gotland. 20.6.1945. Foto: S. DURANGO.

given fördel i sina 2—3 (4?) kullar per år och sin mycket tidiga förstakull, som begynnes innan flertalet andra hålbbyggare kommit i gång med häckningen, men detta kompenseras åtminstone delvis av blåkråkans större antal ägg och ungar. 33 svenska blåkråkkullar visa följande fördelning:

Kullar	9	14	8	2	Medeltal
Ägg	3	4	5	6	4.1

Möjligen äro en del 2-kullar fullständiga, jag har kännedom om 8 svenska kullar med 2 ägg, de ha dock ej medtagits i denna statistik. Å andra sidan anger HËLLENÏUS (1787) 7 ägg i ett fall, varför antalet ibland torde kunna vara så stort.

Fig. 1. Boplats för blåkråka (*Coracias garrulus*). Vannaröd, Skåne 21 maj 1916,
Foto P. ROSENIUS,

Fig. 2. Blåkråka (*Coracias garrulus*) vid bohålet. Göingeholm, Skåne juli 1924.

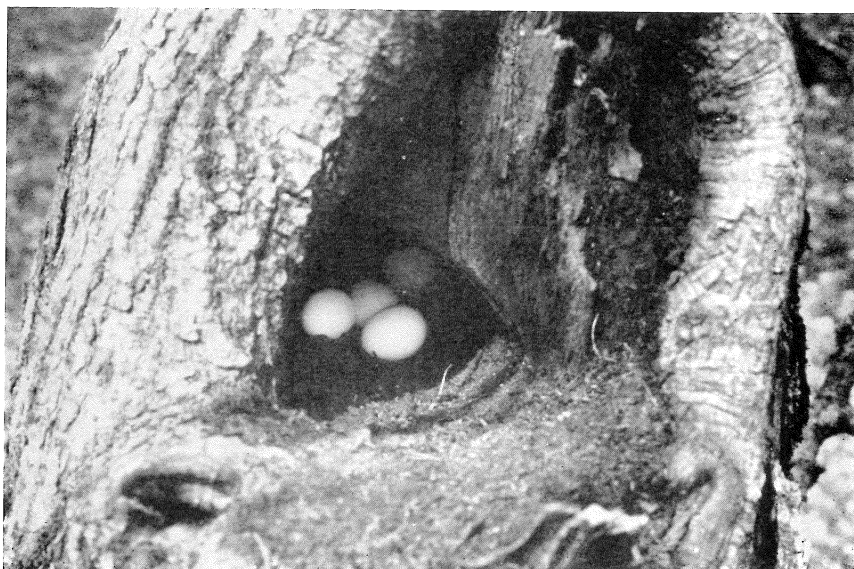

Fig. 3. Bo av blåkråka. Vannaröd, Skåne 21 maj 1916. Foto P. ROSENIUS.

1945 häckade skogsduva i ett spillkråkhål i en tall på Fårö, Gotland (H. WIGSTEN). Då jag i juni och juli besökte bopplatsen (fig. 3), hade skogsduvan ungarna ute, men familjen höll ofta till i boträdet, där nu blåkråkan ruvade. Sedan blåkråkungarna lämnat boet, togs hålligheten ånyo i anspråk av skogsduva. På samma sätt förhöll det sig 1946. Den 13 aug. skrämde jag flera gånger ut en skogsduva ur just detta bohål, som då lämnats av de utflugna blåkråkorna. Tomma, till synes lämpliga bohål, funnos i närheten.

I en promemoria till Meteorologiska anstaltens rapport för 1891 från »A. E. LUHR, Possessionat, Springsta, Västerås», heter det: »För 50 år sedan var blåkråkan *Coracias garrula* L. ganska allmän i Kungärra och Ihrsta socknar, men för omkring 35 år sedan har hon aldeles upphört att visa sig. Orsaken aldeles obekant, emedan häckplatser icke ännu saknas».

Denna iakttagelse är säkert absolut riktig. Blåkråkan har dessutom visat sig hålla till godo med synnerligen skiftande biotoper. I Uppland bodde den i såväl barr- som lövträd (SPARRMAN 1806), vid Molnebo i samma landskap i en asphage (BEDOIRE), och i Djurgården vid Stockholm var det tydligen de granna ekbestånden som hyste fågeln (G. H. VON POST, HJ. F. LANDBERG enl. E. WIBECK in litt.).

I Örebrotrakten höllo blåkråkorna helst till i aspbestånd (HÖGGERG 1863), likaså i Västmanland (GELLERSTEDT 1906) och i Södermanland, i Julita, häckade de även i aspar och funnos även på ett par trakthyggen i Öja (A. VON POST 1925). Vid Hjo i Västergötland bodde de i en asphage på 1850-talet (Y. SJÖSTEDT in litt.).

I Småland har boet anträffats i mycket skiftande terräng. Vid Kåremo bodde blåkråkorna flera år i en tall i ren barrskog (H. CEDEL in litt.). Vid Ruda gård i Högsby höllo fåglarna till i gamla aspar kring en tennisbana och vid Berga säteri i samma socken i gamla lindar (Y. JEANSSON in litt.), vid Strömserum i ekdungar (S. JANSSON in litt.). Vid Salen hade ett par bo i en ek ute på ett fält (SUNDSTRÖM 1887) och vid Besagöl, Oscars s:n i ett träd 10 m från ladugården (R. NILSSONS ant., Zool. Inst:s bibl., Lund).

I Blekinge har man sett boet i en tall i en allé vid Djupadal (C. G. WESTERLUND, och likaså föreligga bofynd i tallar från trakten av Kristianstad (ROSENIUS 1929). Från Skåne finnas i övrigt en mängd biotoppuppgifter. Vid Skabersjö bodde blåkråkorna mest i ekar (G. KOLTHOFF 1899), i Äsphult i bokar på fälader (GERTZ 1944) och i Vittskövle i blandskog i hagmark (B. WITT-STRÖMER in litt.). Vid

Fig. 4. Stormhärjad, delvis död och starkt gallrad tallskog, tillhåll för blåkråka, (*Breeding-ground of Roller*) Fårö, Gotland 13.8.1946. Foto: S. DURANGO.

Vannaröd lågo bona i ekar i hagbackar (planschfig.), och på många ställen ha bona anträffats i parker (ROSENIUS 1929).

Den egendomligaste terrängen ha nog Fårös blåkråkor valt ut åt sig. De bo i gles, stormhärjad hällmarkstallskog med undervegetation av enbuskar och marken täckt huvudsakligen av *Cynanchum vincetoxicum* (fig. 3). De äro här helt hänvisade till gamla bohål och sovhål, som spillkråkan lämnat efter sig.

Till min kännedom ha kommit bon i ek, tall, asp, bok, al, lind och rönn. Av 42 svenska blåkråkbön ha 19 legat i ek, 10 i tall, 10 i asp och 1 i vardera bok, al och rönn.

Ovanstående axplock ur de biotopbeskrivningar som kommit mig tillhanda ge tydligt besked om, att en så total brist på häckningsmöjligheter i alla dessa terrängtyper näppeligen har uppstått, att ej blåkråkan skulle ha haft möjlighet att existera.

För sin trevnad synas blåkråkorna fordra öppna, torra marker, där döda grenar eller trädtoppar ge dem lämpliga utsiktsplatser, t. ex. i tall och ek (fig. 3 och planschfig.). På 1860-talet sågos blåkråkorna i

Närke ofta i toppen av mindre granar (SUNDSTRÖM 1868). Ofta sitta de också på gärdesgårdsstörar och hässjestänger (jfr det tyska namnet Mandelkrähe), och framför allt på ledningstrådar. Likheten med *Lanius*-arterna är påfallande. I Estland har konstaterats, att blåkråkorna slagit sig ned intill järnvägarna, där dessa dragits genom skogspartier. Røjda områden på ömse sidor om banan ha uppstått, lämpliga till jaktmarker, och ledningsstolpar och trådar ha erbjudit förstklassiga utsiktspunkter (J. LEPIKSAAR in litt.).

Naturligtvis fordras även användbara bohål, men sådana finnas fortfarande, dels hackspethål, dels naturliga röthål. I detta sammanhang förtjänar framhållas, att blåkråkan alls ej är absolut hänvisad till trädhåligheter. I mellersta Tyskland häckar den i holkar (WAHN 1938), och i Mindre Asien flerstädes i hål i boningshus (VASVÁRI 1943). Bekant är också, hur blåkråkorna i Sydeuropa ofta bo i jordbranter i skogfattiga trakter. Samma vana har *Coracias g. semenowi* i Tadjikistan (IWANOW 1940). T. o. m. i Tyskland har man funnit boet i kaninhål i jorden (SCHIERMANN 1926), trots att obebodda spillkråkhål funnos i närheten.

Av vad nu sagts framgår, att blåkråkornas försvinnande ej kan tillskrivas den moderna skogsvården. Denna kom igång först sedan fåglarna börjat avtaga, håligheter finnas fortfarande, och dessutom har blåkråkan i andra länder alls ej visat sig absolut beroende av ihåliga träd. Ej heller kan uppröjningen av undervegetation och gallringen av skog ha spelat någon roll. Det har antagits, att detta skulle vara orsaken till att blåkråkorna försvunnit från t. ex. Göinge-holm, där boträden stodo kvar, medan fåglarna avtogo.

På Fårö leva blåkråkor i ett starkt gallrat skogsparti.¹ Decemberstormen 1931 fällde och skadade 1000-tals träd på Fårö, och en stor del av detta timmer har nu avverkats, så att stubbar och rotvältor omväxla med döda och skadade träd (fig. 4).

Nej, orsaken måste vara någon annan, trots att en imponerande rad av auktorer från SUNDSTRÖM (1887) till RENDAHL (1935) och HOLMSTRÖM (1944) ange skogsvården som en av huvudorsakerna till katastrofen.

Att fällningen av ett favoritträd eller avverkningen av en särskilt omtyckt bodunge kan ha medfört, att en redan på retur stadd art försvinner från en trakt, är sannolikt och antagligt. Men att dylika

¹ Skogsröjning torde snarast gynna blåkråkan, vilket erfarenheterna från Estland visa. Även här ha de häckat vid trakthyggen (A. von POST 1925).

ingrepp skulle nära nog totalt utrota en fågelart i ett land, där ännu i denna dag så många andra hålbyggare finna häckningsmöjligheter, är otroligt.

Det är också värt att notera, att när dylika försvinnanden orsakade av fällning av boträd och bodungar påtalas, så är det de sista resterna av en utdöende population det är fråga om (SUNDSTRÖM 1887, LINDER 1922, A. VON POST 1925, GERTZ 1944).

På sina håll har också i vårt land liksom i Syd- och Östeuropa ansatser till kolonihäckning förmärkts, t. ex. i Allehage i Västerhejde på Gotland (JÄG. & K-FF 1926) och i Ovesholms bokskog i Skåne (ROSENIUS 1929). Det är tydligt att skövling av dylika områden lokalt kan medföra bedrövliga konsekvenser för en på retur stadd art, särskilt om andra häckplatser ej finnas i närheten.

I större omfattning har skövling av boplatser inverkat på blåkråkans bestånd endast i Kalmar-trakten, den bygd som säkerligen hyst den största blåkråkstammen i Sverige. Här äro de klimatiska faktorerna sådana, att arten fortfarande torde kunna trivas (se fig. 2) — och häckning har också ägt rum *ända fram på 1940-talet!* Den anhopning av möbel-, snickeri- och garvämnesfabriker som ägt rum i östra Småland f. o. m. 1880-talet har emellertid tagit hårt på beståndet av ekar.¹

Påpekas bör slutligen, att blåkråkan i pilgrimsfalken (*Falco peregrinus*) tydligen haft en farlig fiende. MEVES (1856) såg vid ett pilgrimsfalkbo på Hoburgen »företrädesvis» rester av nattskärra (*Caprimulgus europaeus*), gök (*Cuculus canorus*), blåkråka, skogsduva och tofsvipa (*Vanellus vanellus*). Och WÖHLER (1915) säger om de blåkråkor som visat sig på Stora Karlsö, att de »blir städse falkens byte». Andra som nämna blåkråkan som offer för falken äro B. BERG (1915) och K. BORG (1933). Sannolikt är det under flyglekarna om våren som blåkråkan haft mest att frukta av falken. Självfallet kan aldrig pilgrimsfalken ha varit någon av orsakerna till blåkråkans försvinnande. Men en liten och svag population i grannskapet av ett falkbo har säkert haft svårt att klara sig.

På samma sätt förhåller det sig säkert med frågan om artens decimering genom skytte. Att detta skulle vara någon av huvudanledningarna till avtagandet är uteslutet. Men att skytte under häck-

¹ Skogsskövlingen i Kalmar l. under 1900-talets första decennier är rikligt dokumenterad, t. ex. i Sv. Natur årg. 9 och 10, HANSTRÖM hos HOLMSTRÖM 1944, T. RIKERTH in litt. o. s. v.

ningen, vid en tid då blåkråkstammen redan hunnit bli starkt begränsad, inverkat ytterst menligt på populationens bestånd på vissa håll, är tämligen uppenbart. Det är en imponerande mängd blåkråkor, skjutna i maj—juli som bevarats i våra museer och skolor, t. ex. från Djurgården vid Stockholm och trakten av Åby i Östergötland. Och vid Strömserum i Småland finnas åtskilliga, »le beau rest», uppstoppade i stugorna (S. JANSSON in litt.).

Redan LEIJONFLYCHT (1827) omtalar: »Skjutes med hagel; men bör försiktigt nalkas. Fångas någon gång i dona». Och ROSELLI säger om »blåkorpen», att den »då kornet är moget, har välsmakande kött». Detta antyder, att blåkråkan redan före avtagandet varit föremål för jakt utan, så vitt bekant är, menligt resultat. I Danmark sköts den ofta förr (JESPERSEN 1939), likaså i Tyskland, och i Medelhavsländerna jagas den allmänt för det goda köttets skull (BREHM 1925).

Vad kan då huvudorsaken till blåkråkans försvinnande vara? Svaret blir: ändrade klimatiska förhållanden. Alla fakta peka på denna tolkning. Vi få ha i minnet, att blåkråkan i Sverige befunnit sig i den yttersta nordvästra utkanten av sitt utbredningsområde, varför relativt små klimatändringar kunnat bli avgörande för artens förmåga att hålla sig kvar här.

Vår form, *Coracias g. garrulus*, bebor ett område begränsat i norr av de Baltiska staterna, norra Ryssland upp till trakten av Leningrad och Ladoga, i öster av guvernementen Kasan och Samara och i söder av Medelhavet, Tunisien, norra Algeriet och Marocko. I väster går gränsen nu från Pommern över Altmark, Anhalt och områdena öster om Elbe mot sydost. Blåkråkan finnes också på Sicilien, i Camargue i södra Frankrike och i Sydspanien. Hela detta område har utpräglat kontinentalt klimat med relativt till mycket torra och soliga somrar. Några exempel skola här givas (efter FRÖDIN och GRANÖ, Svensk Uppslagsbok 1936—1938).

E s t l a n d. Nederbörden tilltager från nordväst (476 mm per år i medeltal) mot sydöst (557 mm per år i medelt.). Nederbörden rikligast i juli och augusti.

R y s s l a n d. Medelnederbörden per år i Leningrad 475 mm, Moskva 533 mm, Kasan 438 mm.

P o l e n. Klimatet kontinentalt. Nederbörden jämnt fördelad över hela året. Hel har 489 mm i årsmedelnederbörd, Poznan 502 mm, Warszawa 541 mm, Kalisz 498 mm.

T y s k l a n d. På grund av landets läge mellan västra och östra Europa utmärker sig dess klimat för mot öster och söder tilltagande kontinentalitet. Nordsjökusten (inga blåkråkor där!) har 700—800 mm årlig nederbörd, låglandet innanför 600—

700 mm (blåkråkan saknas numera även där¹), medan områdena öster om Elbe ha 500—600 mm, enstaka områden t. o. m. under 500 mm.

Grekland. Klimatet är i nästan hela Grekland av mediterrän typ med milda, fuktiga vintrar och heta nederbördsfattiga somrar. Saloniki har 433 mm i årsmedelnederbörd, Larissa 504 mm och Aten 390 mm.

Spanien. Regntiden i söder under vintern. Andalusien har milda vintrar och heta somrar. Granada har 453 mm i årsmedelnederbörd och 25.1° C i medeltemperatur i juli.

Ovanstående axplock visar tydligt, att blåkråkan är bunden vid soliga, nederbördsfattiga områden, f. ö. en egenskap gemensam för medlemmarna av familjen *Coraciidae*. I Marocko har vår blåkråka nått så långt västerut som till Rabat (HAFPLANTS 1942), mellan 6° och 7° västlig longitud, vilket i Europa skulle motsvara en linje genom östra Irland. Så långt mot väster har arten aldrig nått i Europa, där klimatet varit för atlantiskt. Blåkråkan har sålunda aldrig påträffats häckande i Norge, Storbritannien och Irland, vid Tysklands Nordsjökust, i Holland, Belgien, västra Frankrike och Portugal. Även på Jylland har den varit sällsynt. JESPERSEN (1939) säger, att den efter 1880 »slet ikke er truffet i de vestlige Egne af Jylland».

Även i Sverige visar blåkråkans forna utbredningsområde en förbluffande överensstämmelse med de sommartorra trakterna (se fig. 2 och 7). Det är signifikativt, att arten ej träffats i det nederbördsrika Halland med upp till 1000 mm och mer per år (ÅNGSTRÖM 1946), medan stammen varit störst och hållit sig längst i den torra Kalmar-trakten. Över huvud är förekomsten markerat östlig, vilket säkerligen ej är enbart invandringshistoriskt betingat utan fastmer en följd av västra Sveriges stora nederbörd. I Västsverige har blåkråkan alls ej häckat eller blott förekommit sporadiskt utom i det måttligt nederbördsrika Skaraborgs län och vid Karlstad, där en troligen liten population funnits, kanske under kort tid.

Framför allt tycks det vara juni- och i någon mån juliklimatet som blåkråkorna äro känsliga för, varför skall längre fram beröras. Frågan är då, om klimatet i juni verkligen har undergått några förändringar.

HAMBERG (1911) visar i en tabell medelnederbörden i Götaland för årets alla månader i procent av 50-åriga månadsmedia, ordnade i perioder om 11 år för tiden 1860—1909. Tabellen anger procenttalen på så sätt, att nya månadsmedelvärden succes-

¹ Under 1600- och 1700-talen fanns blåkråkan så långt västerut som i Baden, Zweibrücken och Elsass-Lothringen (NIETHAMMER 1938).

sivt bildats för perioder av 11 år. Tabellen anger, att de höga värdena i seriens början förekomma under hösten och förvintern för att vid seriens mitt ha förskjutits till sommaren¹ och början av hösten. F. o. m. 1893—1900 förekomma de överallt för att sedan välja vinter och vår.

TIDBLUM (1876) anger bl. a. antalet regndagar i Lund under åren 1748—1870. Jag har delat in materialet från denna tidrymd i fyra perioder 1748—1785, 1786—1810, 1811—1840 och 1841—1870. Minsta antalet regndagar under tiden maj—

juli har då perioden 1811—1840. Detta stämmer utomordentligt väl med den rikliga blåkråkförekomsten under denna tid (jfr uppgifterna nedan i detta arbete), liksom de högre värdena under föregående perioder passa in på den av allt att döma något sparsammare förekomsten under slutet av 1700-talet. Åren 1841—1870 hade många fler regndagar i maj och juni än någon av de tidigare perioderna. Det var också under denna tid som blåkråkan började avtaga i landet.

Man bör naturligtvis ej dra för vittgående slutsatser av materialet från en meteorologisk station, men jag har dock velat göra dessa jämförelser, då de liksom andra klimatuppgifter väl passa in i detta sammanhang.

Allmänt konstateras, att i nordvästra Europa en förskjutning mot mera maritimt klimat ägt rum.

ÅNGSTRÖM (1938) säger bl. a. »Det är därför i viss grad berättigat att tyda innebörden av den sekulära fluktuation, som differenserna angiva, såsom en förändring i riktning mot mera maritimt klimat, . . . »Juni har blivit något kallare» (ÅNGSTRÖM 1939) (jfr diagram fig. 6), och även regnrikare.

Några jämförelser mellan medeltemperaturerna för juni 1859—1900 och 1901—1930 för fyra orter skola här lämnas (efter ÅNGSTRÖM 1938).

	1859—1900	1901—1930	Differens
Uppsala	14.02° C.	13.67° C.	—0.35° C.
Göteborg	15.03° C.	14.69° C.	—0.34° C.
Lund	14.63° C.	14.07° C.	—0.56° C.
Berlin	17.4° C.	17.1° C.	—0.3° C.

Även utländska källor, t. ex. JOHANSSON (»Blir Europas klimat mera oceaniskt?»), Helsingfors 1929 och »Die abnehmende Kontinentalität in Europa», Helsingfors

¹ Man bör notera, att nederbördsmängden ej endast blivit större, utan att »regntiderna» förskjutits fram på sommaren.

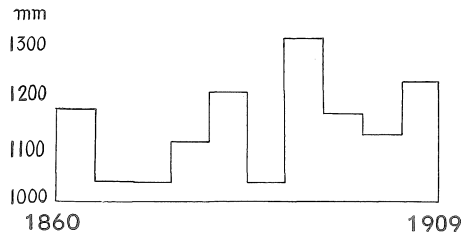

Fig. 5. Medelnederbörden i mm för maj—aug. i Götaland i femårsperioder 1860—1909 (eft. HAMBURG 1911). (*The average rainfall in mm during May—Aug. in southern Sweden in periods of five years 1860—1909.*)

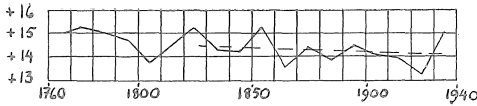

Fig. 6. Temperaturens förändring under juni månad i Stockholm 1760—1938. Medelvärden av tio år (efter ÅNGSTRÖM 1939). (*The changes of temperature in June at Stockholm from 1760—1938*).

1929), FRISCH (1932) och WAGNER (1940), ange otvetydigt, att nordvästra Europas klimat blivit mer maritimt med bl. a. svalare och nederbördsrikare juni.

WAGNER visar temperaturändringen för bl. a. Stockholm 1881—1925 jämförd med 1831—1880 i °C. Åren 1881—1925 ha +0.3° C högre årstemperatur och +0.8° C

högre vintertemperatur, medan somrarna blivit svalare, —0.2° C.

Från Dorpat i Estland har FRISCH en mängd intressanta iakttagelser att anföra. Han visar beträffande temperaturen för åren 1866—1930, att tiden juni—sept. blivit kallare med ett maximumavtagande i juni. Månadsmedelvärdet för juni har sjunkit från dryga 15.5° C till c:a 13.8° C. Medelnederbörden i Dorpat i juni 1866—1930 är 65.7 mm. För tiden 1866—1870 är den 55.3 mm och för tiden 1926—1930 76.1 mm. Sammanfattningsvis avslutar FRISCH sin redogörelse med att påpeka, att de genomförda beräkningarna bekräfta WAGNERS undersökningar över den avtagande kontinentaliteten i Nordvästeuropa. Utom att vintern blivit mildare och sommaren kyligare, visa iakttagelserna i Dorpat ett motsvarande avtagande av solskenstimmarna liksom ett tilltagande av molnigheten.

Det måste alltså anses fastslaget, att somrarna, särskilt juni, blivit något svalare och framför allt regnigare med färre solskenstimmor i nordvästra Europa. Hur kan då detta förhållande tänkas ha påverkat blåkråkepopulationens storlek och utbredning i dessa trakter?

Innan jag söker besvara denna fråga, vill jag påpeka, att ett flertal fågelarter med utpräglad kontinental utbredning avtagit i västra delarna av sitt utbredningsområde samtidigt med blåkråkan. Detta gäller bl. a. den svartpannade (*Lanius minor*) och den rödhuvade törnskatan (*L. senator*) (HAAG 1908, SCHREURS 1936, NIETHAMMER 1937). I England har även vår vanliga törnskata (*L. collurio*) starkt minskat i antal under detta århundrade, särskilt i norra och västra delarna av landet (W. B. ALEXANDER in litt.). Men också härfågel (*Upupa epops*) (ROSENIUS 1929, NIETHAMMER 1938, FJERDINGSTAD 1939, GLEGG 1942, C. DUPOND in litt. m. fl.), samt ormörn (*Circaëtus gallicus*)¹, (NIETHAMMER 1938) kunna hänföras till denna kategori, sannolikt även storkarna (*Ciconia*) och vakteln (*Coturnix*)².

I detta sammanhang intressera speciellt törnskatorna. *L. minor*

¹ K. ZEBE (enl. SICK 1936) säger: »Ormörnen tyckes hotad till sin existens genom minskningen av den lägre ryggradsdjursfaunan och det ökade ormvårskytet».

² Jfr KALELA 1938!

har ett utbredningsområde, som till stora delar sammanfaller med blåkråkans, och även raskretsen *L. senator* är mångenstädes väl representerad, där blåkråkan är allmän, t. ex. i Grekland och i Nordafrika. De nykläckta ungarna till både blåkråkor och törnskator äro nakna och tarva under första tiden noggrant skydd, varför merendels den ena av makarna uppehåller sig vid boet. Det är av vikt att notera, att provianteringen under denna tid därför ofta ombesörjes av en av föräldrarna i taget. Då blåkråkorna äro storätare (NEUNZIG 1913, BREHM 1925) är det givet, att fågeln är starkt beroende av god tillgång på föda. Vid ett blåkråkbo på Fårö 1944, matade en av makarna 15 juli med mycket korta mellanrum, t. ex. kl. 8⁴⁶—8⁵⁷—9⁰²—9⁰⁸—9¹⁵, medan den icke matande satt i en tall i närheten (G. RUDEBECK in litt.). Mina sedan två år pågående studier över vanliga törnskatans biologi ge otvetydigt vid handen, att ungarna kräva mycket näring och därför flitigt matas, varvid hanen särskilt sköter om näringsanskaffningen under den första tiden.

Också jakttekniken är ytterst lika. Både blåkråkor och törnskator ha för vana att sitta på upphöjda utkiksposter, varifrån de dyka ned på insekter, grodor, möss och andra smärre djur, som röra sig på marken, eller skjuta ut i luften och fånga förbiflygande större insekter.

Även födan är, som antytts, så gott som identisk för dessa fåglar.

LINNÉ (1758) säger »victitans Scarabæis, Ranis» om blåkråkans föda, och HELLENIUS: »Skalbaggar blifva nu deras (ungarnas) allmännaste kost . . .» ÖDMANN (1791) framhåller gräshoppor. »Gryllis præsertim . . .» BREHM (1925) betonar, att blåkråkorna behöva mycket mat. I Afrika samlas de i skaror, där gräshoppsvärmarna husera. JÄG. & K—FF (1926) säger: »I magen ha vi mest funnit gräshoppor, skalbaggar och snäckor.» En hona skjuten d. 3.5.1917 vid Jezierzany i Galizien hade magen fullproppad med skalbaggar, carabider och silphider (SCHELCHER 1919—1920)

På Fårö såg G. RUDEBECK (in litt.), hur blåkråkorna snappade flygande skalbaggar; nästan hundraprocentigt säkert var det *Spondylis buprestoides*. Och H. WIGSTEN har meddelat mig, att ungarna även matas med sländor och daggmask. Vid Dunó i Småland fångade blåkråkorna 1942 smågrodor, som ungarna fingo (H. CEDELL in litt.). Slutligen kan anföras, att *Coracias g. semenowi* i Tadjikistan under våren mest lever av skalbaggar, medan längre fram gräshoppor utgöra huvudfödan. (IWANOW 1940).

Se vi så på törnskatorna, finna vi, att *Lanius minor* nästan uteslutande lever av insekter, framför allt skalbaggar men också rätvingar (NIETHAMMER 1937). *L. senator* har så gott som exakt samma diet som blåkråkan, daggmask, grodor, skalbaggar (SCHREURS 1936) och framför allt gräshoppor (JOURDAIN hos WITHERBY 1938). Det material jag insamlat rörande *Lanius c. collurio*, vänligen bestämt av A. JANSSON, visar att stora skalbaggar, inte minst *Spondylis*, humlor, gräshoppor, värtbitare och sländor utgöra huvudfödan.

Det är allom bekant, att de flesta daginsekter äro livligast i värme och solsken, då de flyga och röra sig mest. Varma och torra år gynna därför t. ex. gräshoppor och vårtbitare. Och det är i rörelse stadda djur som fångas!

Håller man alltså orsakskedjan i minnet: nakna ungar som tarva den ena makens närvaro — näringsanskaffningen under första tiden i huvudsak ombestyrd av en av de gamla i taget — ungarna glupska, kräva ovanligt rikligt med föda — denna bestående i största utsträckning av djur i rörelse som mest äro i farten i starkt solsken, så få vi tämligen tydligt besked om, att kyligare och regnigare somrar, särskilt juni och juli då blåkråkor och törnskator ruva eller ha små ungar, måste inverka högst ogynnsamt på dessa arters livsmöjligheter.

Då NIETHAMMER (1937) om den svartpannade törnskatan säger: »Omkring mitten av förra århundradet iakttogs överallt ett snabbt avtagande av beståndet . . . utan att härför några tillförlitliga orsaker kunde anges», så är enligt min mening knappast någon tvekan möjlig. Det måste vara den tydligt påvisbara klimatförändringen som är orsaken.¹ Om *L. senator* heter det (ibid.): »Också den rödhuvade törnskatan har under loppet av de sista decennierna överallt gått starkt tillbaka. Medan den i första hälften av förra århundradet på många ställen, särskilt i Väst- och Sydtyskland var en allmän företeelse, så har den nu även där delvis blivit sällsynt.» Det går ej att skylla dessa arters avtagande på kajor, starar och fällda ekar.

Någon kanske tycker, att klimatändringarna äro så små, att de knappast böra ha så stor betydelse. Jag får bekänna, att jag själv var mycket tveksam till en början. Vid ett samtal med professor P. PALMGREN, Helsingfors, visade denne emellertid så stark tro på klimatändringen som orsak till blåkråkans försvinnande, att jag beslöt att så grundligt som möjligt söka utforska denna teoris bärkraft. Det är sant, att de siffror över klimatändringen som lämnats ej äro stora, men jag betonar ännu en gång, att de äro medelvärden för ofta långa tidsperioder, och blåkråkan befann sig som sagt i yttersta randzonen av sitt utbredningsområde här i landet. Det är också osannolikt, att så många, vitt skilda arter med tyngdpunkten i sitt utbredningsområde förlagd till trakter med utpräglat kontinentalt klimat i väster och nordväst, där en skärpning av de maritima

¹ *L. minor* finnes i Västsibirien till 57° n. br. (NIETHAMMER 1937) — ungefär lika långt mot norr som Växjö!

faktorerna konstaterats, skulle ha avtagit på grund av andra omständigheter.

Poängteras bör också, att blåkråkan liksom t. ex. törnskatorna i övervintringskvarteren i Ekvatorial- och Sydafrika frekventerar torra, soliga områden (SUNDEVALL 1856, ANDERSSON 1872, BREHM 1925, WITHERBY 1938 & 1944).

Omöjligt är ej, att de ändrade klimatiska förhållandena påverkat blåkråkornas livsmöjligheter här på mer än ett sätt. Fågelns fjäder-skud är säkert ej lämpad för ett fuktigt klimat. De som haft blåkråkor i fångenskap påstå också, att de aldrig bada i vatten men däremot i sand (NEUNZIG 1913). Samme auktor säger f. ö. »— Hela dagen i rörelse, blott vid rå väderlek stillsam och olustig».

Åren 1925—1946

Jag har satt gränsen mellan två perioder vid 1925, för att den någonstans skall sättas. I själva verket är gränsen flytande. En sista kvarleva av en kontinuerlig population fanns vid denna tid åtminstone kvar vid Kalmar och vid Göingeholm i Skåne, medan å andra sidan de första invandrarna från öster redan sedan många år visat sig på olika håll i landet. Det är naturligtvis mycket möjligt, att populationerna vid Kalmar och i Skåne hållits vid liv genom invandring från öster.

TIMOFEEFF-RESSOVSKY (1940) har visat, hur blåkråkan i norra Ryssland under senare hälften av förra århundradet undan för undan utvidgat sitt utbredningsområde mot norr. Medan fågeln år för år minskade i Västeuropa och västgränsen undan för undan försköts österut, skedde en motsvarande ökning av populationen och en utvidgning av arealen i öster.¹ Dessa företeelser måste stå i samband med varandra. Enligt min uppfattning har populationen i västra Europa på grund av de försämrade klimatiska förhållandena förskjutits, vilket framkallat en överpopulation, varav följt en utvidgning mot norr av häckningsområdet.

J. LEPIKSAAR har haft vänligheten att ge mig utförliga litteraturutdrag och noggranna upplysningar om blåkråkans status i Estland. Dessa visa, att arten sedan 1880 åtminstone, då den var en sällsynthet, oavbrutet ökat och utvidgat sitt område mot norr. Fågeln har

¹ Uppenbarligen började blåkråkans frammarsch mot norr i Ryssland några decennier efter det tillbakagången i nordvästra Europa blivit fullt märkbar, av kartbilden hos nämnde förf. att döma.

Fig. 7. Karta visande områden där blåkråkan (*Coracias g. garrulus*) iakttagits en eller flera gånger 1925—1946. (Areas where the Roller was observed between 1925—1946).

- häckning konstaterad (*breeding proved*)
- ◐ häckning trolig (*breeding probable*)
- ▲ häckning möjlig (*breeding uncertain*)
- arten iakttagen (*bird observed*)

i väster. Även vita storken (*Ciconia ciconia*) visar ökning i öster men minskar i väster.

Trots att klimatet i Estland som förut nämnts under avsevärd tid visat tendenser till maritimisering, är det dock av betydligt kontinentalare karaktär än Sveriges. Blåkråkorna ha därför ej haft någon

bl. a. slagit sig ned i glesa eklundar, vid skogsröjningar, där lands- eller järnvägar dragits genom skogar och lövängar, i parker, i skogsdungar med öppna ängsfläckar och i glesa lövängar med gamla träd. Att öppna områden, där solljuset kan spela in och tillåta fågeln att jaga på törnskatmanér, är ett livsvillkor, är tydligt; någon fruktan för skogsröjningar är dock svår att spåra. LEPIKSAAR sammanfattar biotopvalet på följande sätt: »Arten väljer sådana m. l. m. torra, delvis öppna eller gräsbevuxna marker som inneha några möjligheter till fristående och höga utkiksposter och även ihåliga träd.»

Nu är alltså blåkråkan vanlig i Estland söder om $58^{\circ}15'$ n. br., norr därom mera spridd och fåtalig utom vid kusten. Den relativt rikliga förekomsten vid kusten och det på sina håll redan före 1900, menar LEPIKSAAR, kan ha uppstått genom en ackumulering av pionjärer vid utbredningsbarriären (= Finska viken), eller också på grund av en snabbare spridning över Ösel från Kurland, där blåkråkan förekommit tidigare.

Blåkråkans utbredningsbild i Estland är dynamisk, och måste betingas av faktorer utanför landets gränser. Säkert är det ett populationstryck orsakat av det minskade »livsrummet»

svårighet att finna sig till rätta i landet. Vissa siffror av den ryske ichtyologen BERG (1935), citerad också av WAGNER (1940), antyda, att förhållandena vid Leningrad t. o. m. skulle ha blivit gynnsammare. Han anger följande temperaturmedelvärden i °C för sommaren för Leningrad:

1801—1850	15.9
1851—1900	16.0
1901—1920	16.3

En väldig anhopning av blåkråkor har alltså ägt rum i Balticum, i Estland nu omkring 94 kända häckplatser mot 15 före år 1900. Från detta uppladdade område har sedan en spridning skett mot norr och väster, märkbar både i Finland, Sverige, Danmark och Tyskland.

Hos oss noteras de första redan före 1910. Men en påspädning av den inhemska stammen kan mycket väl ha skett ännu tidigare, ehuru det ej varit möjligt att konstatera, om det varit nya invandrare eller de sista resterna av den gamla populationen som observerats. I juni 1901 sågs emellertid ett ex. i Hejde på Gotland (WÖHLER 1902). Och i början av 1900-talet flera ex. på Gotland, i Sanda (HASSELGREN 1909), i Hellvi 1907 (ibid.), likaså i Ronehamn 1907 (JÄG. & K-FF 1926), 1917 iaktogs ett ex. i Frøjels (ROSENIUS 1929), och i KOLTHOFFS journaler äro bl. a. blåkråkor bokförda från Ronehamn 1919 och Dune 1924. Det är troligt, att dessa ex. på Gotland, där arten sedan länge upphört att häcka, härstamma från det närbelägna Balticum.

Från och med 1925 bli fynden flera (fig. 7), häckning på Ornö i Södermanland 1925, och på 1930- och 1940-talen bli de rent av talrika. Det är omöjligt att här uppräknas dem alla, varför jag hänvisar till den följande landskapsförteckningen. Värt att notera är, att blåkråkorna i ett stort antal fall dykt upp på lokaler, vilka tidigare haft en häckande population.

De uppgifter som konservatorer i olika delar av landet haft vänligheten meddela mig avspeglar väl både den gamla stammens försvinnande och den nya invandringen. I KOLTHOFFS journaler för 1907—1918 finnas inga blåkråkor, men från 1919—1931 tre ex., alla från Gotland. G. KIHLEN och T. HANSSON ha under åren 1926—1945 endast haft ett ex. till stoppning, i sept. 1945 (T. HANSON in litt.), medan konservator N. R. LINDBLAD, Växjö, under tiden 1916—1945 mottagit två ex., båda från 1940-talet (rektor N. DAHL-

LÖF in litt.). Konservator H. MUCHARDT slutligen, har under de sista trettio åren ej haft något ex. av arten.

Medan invandrarna före 1925 ej synas ha förmått slå rot någonstans, har invandringen under 1930- och 1940-talen mångenstädes burit frukt, om ock tillfällig. Huruvida denna nykolonisering av gamla häckplatser är orsakad av för tillfället gynnsammare klimatiska faktorer är svårt att säga, då meteorologiska uppgifter från 1930- och 1940-talen på grund av kriget varit svåra att erhålla. Vissa fakta tala emellertid för en period av mer kontinental karaktär under tiden 1920 fram till 1940-talet.

FRISCH (1932) visar, att antalet solskenstimmar i Dorpat har ökat under åren 1921 till 1930, medan de förut ha minskat. Sedan 1921 har nederbörden i juni minskat efter att förut ha ökat. ÅNGSTRÖM (1939) anger också en temperaturstegring för Stockholm (se fig. 6). Och WAGNER (1940) visar, att solskenstimmarerna i Wien under perioden 1926—1935 äro flera än under någon tid sedan 1880.

1881—1895	1.875 tim. 15 år
1896—1910	1.795 » 15 »
1911—1925	1.768 » 15 »
1926—1935	1.948 » 10 »

Även i Innsbruck voro solskenstimmarerna fler än tidigare. 1906—1910... 1.568 tim., 1931—1935... 1.773 tim. (WAGNER 1940). Erinrar man sig härtill de tre hårdvintrarna 1939—40, 1940—41 och 1941—42 av utpräglad kontinental karaktär, kanske man kan antaga, att klimatet en tid haft mer kontinental prägel.

Faktum är, att en mängd fågelarter med kontinental utbredning, vilka tidigare starkt avtagit i antal, nu visat tendens att öka. SVÄRDSON (1944) har för de 19 åren 1925—1943 omkring 64 vakteluppgifter mot c:a 37 fynd för 25-års perioden 1900—1924. Även om det av flera orsaker är lättare att få uppgifter från närbelägen tid, är skillnaden stor. Och NIETHAMMER (1937) säger om *Lanius minor*: »1936 kunde arten i nedre Nahedalen åter påvisas oftare än under de föregående åren.» Också *L. senator* har visat en ökning (SICK 1936, NIETHAMMER 1937). Samma är förhållandet med härfågeln (*Upupa epops*). C. DUPOND (in litt.) meddelar, att härfågeln mellan 1920—1935 så gott som upphört att visa sig i Belgien, men 1936 börjar den öka och är nu (1946) spridd i de sandiga områdena i norra delarna av landet. Även i Sverige ha härfåglar visat sig i rätt stort antal under senare år och t. o. m. häckat.

Just 1936 får blåkråkan fast fot på Fårö, och samma år är det också troligt att den häckade på Gotska Sandön (N. JÄRBÄCK in litt.). Iakttagna blåkråkor äro ovanligt talrika på olika håll i landet under

1930- och 1940-talen, och häckning äger rum åtminstone i Kalmartrakten och vid sjön Aspen nära Göteborg (se landskapsförteckningen).

I Finland märker man en invasion kring sekelskiftet, 12 iakttagelser under åren 1898—1902 (HILDÉN 1933), därefter blott 4 observationer mellan 1903—1917 (ibid.), sedan 7 fynd 1918—1924 (ibid., HORTLING 1929, Å. FABRICIUS 1945). F. o. m. 1925 t. o. m. 1945 har blåkråkan rapporterats ej mindre än 17 gånger (HORTLING 1929, HILDÉN 1933 och notiser i *Ornis Fennica*). Med största sannolikhet ägde häckning rum vid sjön Ruostejärvi i Tammela s:n i sydvästra Tavastland år 1931 (HILDÉN 1933).

Också i Danmark¹ visar senare år en ökning av blåkråkobservationerna. 13 iakttagelser under åren 1930—1939 mot endast 5 under perioden 1920—1929 (JESPERSEN 1939).

Nu, 1946, ser det ut som om blåkråkan åter skulle ha försvunnit från fastlandet. På Fårö häckar arten ännu. Jag besökte i augusti två häckplatser och hörde talas om ännu fler. Möjligen utgöres stammen av sex par. Sannolikt häckar blåkråkan även på Gotska Sandön. Närheten till *Balticum* gör, att arten på dessa öar har större utsikter att hålla sig kvar än på andra håll, då nyinvandring så lätt kan ske. Klimatet på öarna hör också i normala fall till de torraste och soligaste i hela Sverige.

Måhända finnes något par på själva Gotland, kanske i Kalmartrakten och möjligen på norra Öland. Blåkråkorna äro nämligen ytterst tillbakadragna under den tid de ha ägg och ungar och undgå därför lätt uppmärksamhet. Under parningstiderna på våren, och då ungarna kommit ut ser man dem däremot oftare. Redan HELLENIUS betonar den saken. Han skriver om striderna »... , då mästadels 2 til 3 Hanar täfla om Honan, tils den starkaste, likmätigt naturens öma försorg om bibehållandet af en stark och frisk afföda, vunnit hennes tillgifvenhet och förjagat de andra». Darwinistiska tankegångar sjuttio två år före »Arternas uppkomst»!

Efter striderna bli emellertid fåglarna stillsamma, framhåller HELLENIUS. »Hvarpå det förenade parets sammanlefnad blifver mera tyst och enslig.» Denna erfarenhet ha nästan alla som sysslat med blåkråkan givit uttryck åt. Under åren 1936—1946, då jag vistats på Fårö, har jag aldrig sett en blåkråka utanför det begränsade område, där de ha sitt tillhåll.

Måhända kan alltså något par finnas ytterligare, men hur som

¹ Samma är förhållandet i Tyskland (HESS 1921, ROBIEN 1939, BODENSTEIN 1942).

helst, försvinner den fågel som OLOF RUDBECK d. y. kallade »den fagersta vi hava i landet» och som RETZIUS hedrade med omdömet: *Avis inter nostrates splendidissima et pulcherrima*, så kan det vara en tröst, att den försvunnit ej på grund av mänsklig vinningslystnad och mänskligt oförstånd utan av orsaker som varken människor eller djur bemästra.

Svenska fynd av blåkråka, landskapsvis ordnade

Skåne

1746. Habitat in Scania (LINNÉ 1746).
 1748. hon fins mäst i Skåne . . . (LINNÉ'S föreläs. LÖNNBERG 1913).
 1749. Allm. vid Krapperup (LINNÉ 1751).
 1761. Habitat in Scania (LINNÉ 1761).
 1780. I Skåne . . . nog almänne (FISCHERSTRÖM 1780).
 1800. Habitat in Scania occidentali (RETZIUS 1800).
 1818. Abusa, 3 ägg 18/6 (Zool. Inst. Lund).
 1831. Osbyholm, 1 ägg 14/6 (Zool. Inst. Lund).
 1830—40-talen. Årup, häckande (ROSENIUS 1929).
 1842. Trolleån, ungar 13/7 (Zool. Inst. Lund).
 1848. Abusa i Torna h:ad, under häckn.tid (ROSENIUS 1929).
 1849. Ljungby och Ivetofta pastorater, här och där (WALLENGREN 1849).
 1860. Skabersjö, 5 ägg 13/6 (Göteb. Mus.).
 1861. Gustafsberg¹ och Herrevads kloster (CARLSON 1894).
 1866. V. Vram, 2 näst.flygg ung. 20/7. (Journ. Zool. Inst. Lund.)
 1867. Skabersjö, 4 kläckf. ägg i bok 21/6 (MEVES 1868).
 1869. Reften vid Lund, 3 ägg 13/6 (Göteb. Mus.).
 1869. Borup, Hyby, 2 ägg 30/6 (Nat. Riksmus.).
 1860-talet. Allm. i sydvästra Skåne (SUNDSTRÖM 1892).
 1860-talet. V. Vram och Trolleholm, nämnes från (ROSENIUS 1929).
 Börj. av 1870-talet. Reften vid Lund (SUNDSTRÖM 1888).
 1872. Bökebergsslätt, ♂ 12/6 (Hälsingb. Mus.).
 1872. Trolleholm, ♂ juv. 27/7 (Hälsingb. Mus.).
 1873. Rönneholm, ♀ 30/5 (Hälsingb. Mus.).
 1874. Falsterbo, ♂ ad 13/5 (G. KOLTHOFF 1876).
 1874. Ovesholms bokskog, hel koloni (ROSENIUS 1929).
 1874. Trolleholm, ♀ juv. 13/8 (Jönk. Lärov. Mus. K. v. ESSEN).
 1875. Stehag, ♀ juv. 17/8 (Hälsingb. Mus.).
 1876. Osbyholm, ♂ 4/6 (Zool. Inst. Lund).
 1877. Falsterbo fyr, ♀ 15/8 (Hälsingb. Mus.).
 1870-talet. Skabersjö, talrik i ekar (G. KOLTHOFF 1899).
 1870-talet. Vegeholm och Tostarp norr om Ängelholm, häck. (ROSENIUS 1929).
 1885. Gryt, 4 ägg 24/6 (Nat. Riksm.).

¹ Gustafsberg kan vara en gård i Broby s:n, Krist. l., eller också avses Gustafsberg rätt nära Herrevads kloster.

1886. Bökebergsslätt, Hyby s:n, häck. (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
1887. Toppeladugård och Häckeberga (SUNDSTRÖM 1892).
- 1889 l. 1890. Bellevue vid Snogeholmssjön, iaktt. (ROSENIUS 1929).
1896. Tollarp, ♂ juv. 11/8 (Nat. Riksm.).
- Omkr. 1897. Maglö, N. Mellby s:n, 2 stridande ♂♂ fångade (A. HJ. UGGLA).
1899. Bäckaskog, 4 ägg 7/5¹ (Göteb. Mus.).
- 1890-talet. Äsphult, förhållandevis vanl. (GERTZ 1944).
- 1890-talet. Borgeby, fanns i parken (E. NORLIND enl. P. O. SWANBERG).
1900. Satsserup, häckande (ROSENIUS 1929).
1900. I allmänhet sälls. i Skåne (B. WITT-STRÖMER).
1901. Vittskövle, 3—4 par häckande (B. WITT-STRÖMER).
1901. Vittskövle, 4 ägg 8/6 (Nat. Riksm.).
- 1900-talets början. Everöd, mycket allmän i furuskogen vid Mjövik. Flockar på 50-tals fåglar på telefontrådar i aug. (G. I. GÖRANSSON).
- 1900-talets början. Söderåsen, häckande (H. MUCHARDT).
1903. Sösdala, några ex. trol. häckande (B. WITT-STRÖMER).
1904. Hjarsås, iaktt. (Fru M. ANCKER enl. A. HJ. UGGLA).
1905. Maglö (EKMAN 1922).
1909. Sjöholmen vid Ringsjön, fågel vid bo (ROSENIUS 1929).
- 1900—1910. Vanås, Nordanå, Truedstorp, Hanaskog, L. Strö, Vittskövle, Everöd, Maglö, Kronovall, Sösdala, Göingeholm, Attarp i Ignaberga, S. Rörum, häckande (ROSENIUS 1929).
- Omkr. 1910. Hässleholmstrakten, Sösdala, Göingeholm, Kristianstadstrakten, Everöd, Lommarp häckande (ROSENIUS 1929).
1915. Billinge, 1 ex. (ibid.).
- Omkr. 1915. Skäralid, 1 ex. iaktt. (H. MUCHARDT).
1916. Vannaröd, några par häckande (ROSENIUS 1929).
1916. Everöd, allm. (G. I. GÖRANSSON).
1917. V. och Ö. Göinge och N. och S. Åsbo härader, ett 20-tal par. 2 ägg 3/6 (LINDER 1922). Attarp, Ignaberga, ♀ konserv. 4/6 (Zool. Inst. Lund).
1918. På samma lokaler ett 10-tal par. Nykläckta ungar 28/6 (LINDER 1922).
1919. I ovannämnda område 1 par kvar. 2 ägg 7/6 (ibid.).
1919. Everöd, sparsam (G. I. GÖRANSSON).
1919. Göingeholm, ett 20-tal par (N. G. STEFFNER).
1919. Lommarp, iaktt. (ROSENIUS 1929).
1920. Inga blåkråkor på lokalerna i V. och Ö. Göinge och N. och S. Åsbo härader, inga heller vid Attarp, Ignaberga s:n, där de funnits åren innan (LINDER 1922).
1920. Hästbackens ägor vid Finjasjön, 3 par (ibid.).
1920. Göingeholm, 4 par (B. BERG enl. LÖNNBERG 1927).
1920. Äsphult, iaktt., ej häckat på 20 år (GERTZ 1944).
- Omkr. 1920. Vanås och Sövdeborgstrakten (LÖNNBERG 1927).
1921. Hästbacken vid Finjasjön, 3 ex. ingen häckn. Sannolikt samma fåglar på Hässleholmsgårdens ägor i början av juni; häck. trol. (LINDER 1922).
1922. Göingeholm, 5 par (ibid.).

¹ Datot onormalt tidigt, sannolikt fel.

1923. Nävlinge boställe, Krist. l., något par häck. (ROSENIUS 1929).
 1924. Möjl. något par på sistnämnda lokal (ibid.).
 1924. Oretorpsgården, Vinslöv (ibid.).
 1924—1925. Göingeholm, 8 par 1924 (N. G. STEFFNER). Häckade 1925 (ROSENIUS 1929).
 1927. Everöd, 3 ex. iaktt. (G. I. GÖRANSSON).
 1928. Torup, ♀ juv. hösten (Zool. Inst. Lund).
 Omkr. 1931. Stigalund, Haväng, 1 ex. iaktt. juli (G. NORDQVIST).
 1931—1932. Göingeholm, sista åren blåkråkan iakttogs (inspektör L. ERICSSON enl. OTTERLIND).
 1933. Everöd, 1 ex. iaktt. (G. I. GÖRANSSON).
 1940. »Skåne», 2 ex. till stoppning på våren (G. INGRIDZ).
 1942—1943. Område vid Knäbäck, Ravlunda s:n. En blåkråka iaktt. 3 ggr, därav 2 ggr 1942—43 (J. NIHLÉN).
 1943. Ignaberga s:n, 1 ex. iaktt. 23/4 (LINDER 1943).
 1945. Havängsdalen, 1 ex. iaktt. två på varandra följande dagar i juni. I samma trakt som NIHLÉNS iakttagelse (E. KIHLMAN).

Blekinge

1832. 56° 15' n. b. och 15° 31' ö. l., (trakten av Björkeryd), anlande 4/5 (WICKENBERG, Flyttfoglars ankomst . . . Tidskr. f. Jäg. o. Naturforsk. 1833, tabell).
 1865. Ronneby flera ex. i juni (C. G. WESTERLUND 1890).
 1867. Djupadal, bo i tall i allé (ibid.).
 1869. Blåstorp, 4 ägg 11/6 (U. HOUMANN).¹
 1869. Gö, 4 ägg 26/6 (Nat. Riksm.).
 1860-talet. Bråstorp, häckande (ROSENIUS 1929).
 1870. Tving, 3 ägg 24/5 (Nat. Riksm.).
 1870. Guttamåla, 5 ägg 29/6 (U. HOUMANN).
 1880. »Blekinge», 2 ägg 24/6 (Göteb. Mus.).
 1890. Ronneby, borta från trakten (C. G. WESTERLUND 1890).
 1899. Nävrägöl, bo i närh. av denna station (Y. SJÖSTEDT).
 1890-talet. Blekinge, ganska allm. (G. CARLSSON).
 1910. Ankom till bon 30 km från kusten d. 14/5 (QUISTGAARD 1910).
 1915—1920. Blekinge, blåkråkor iaktt. varje år (G. CARLSSON).
 1920. Nättraby, 1 ex. iaktt. (ibid.).
 1920—1930-talen. Skallahult, några km N Nättraby, ett ex., Blekinges veterligt sista blåkråka, slog ihjäl sig mot ledningstrådar ngn gång under denna tid (WACHTMEISTER 1937).
 1930 och senare. Inga blåkråkor iaktt. vid kortare uppehåll i östra Blekinge (G. CARLSSON).

Halland

Inga fynd föreligga.

¹ Enligt etiketten skall kullen vara tagen i Blekinge, men där finnes ingen plats med detta namn, däremot två ställen i Skåne, vid Andrarum och Borrbby.

Småland

1746. Habitat in Smolandia (LINNÉ 1746).
1761. » » » (LINNÉ 1761).
1780. Kallas i Småland Blåkråka (FISCHERSTRÖM 1780).
1800. Habitat in Smolandia (RETZIUS 1800).
Före 1802. I Kronobergs län (FOVELIN 1802).
1832. Bötterum, 57° 6' n. b., 16° 9' ö. l., anlände 11/5 (ENGSTRÖM, Flyttfoglars ankomst... Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
1832. Wirbo, 57° 20' n. b., 16° 33' ö. l., anlände 10/5 (HAMMARSKÖLD ibid.).
1832. Näs, Jönkp. l., 58° n. b., 14° 29' ö. l., anlände 10/5 (NATHORST ibid.).
1832. Långliden, Jönkp. l., 58° 2' n. b., 14° 29' ö. l. anlände 9/5 (LINDBERG ibid).
Före 1851. Blädinge, Blädingenäs, häckn. i ek (SUNDSTRÖM 1887).
1853. Ryssby, Kalm. l., 6 ägg (NEWTON 1864).
1855. Kalmar, allm. i trakten (C. A. WESTERLUND 1855).
1856. »Warsnäs», Kalm. l., 6 ägg (NEWTON 1864). Lokalen sannolikt Värnanäs, Halltorps s:n, möjl. Valsnäs, Löt s:n, Öland.
Slutet av 1850-talet. Bäckaslöv vid Växjö, flera par i ekskog (SUNDSTRÖM 1887).
1868. Ryssby, Åby, Förlösa, Kläckeberga, Dörby, södra del. av Ålhems, en del av Hosmo och Ljungby s:nar, Kalm. l., mycket allm. (TISELIUS 1868).
1869. Kalmar, ♂ 18/6 (Jönk. lärov. mus. K. v. ESSEN).
1869. » , ♀ 18/6 (Borås lärov. saml.).
1869. » , 1 ex. 27/6 (Skara lärov.).
1869. » , 1 ex. 1/8 (Skara lärov.).
1869. Kalmartrakten, 1 ex. (Kungsholms lärov., Sthlm).
Börj. av 1870-talet. Dunö vid Kalmar (G. KOLTHOFF 1899).
1870-talet. Oscars, Karlslunda, Madesjö och Örsjö s:nar (R. NILSSONS anteckn. i P. ROSENIUS ägo).
1870—1880-talen. Mellan Jönköping och Gränna, förekom någon gång för 30—40 år sedan (v. PORAT 1916).
Fram till 1886. Växjö s:n, häckande (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
1880-talet. Östanå, SO Gränna, i rätt stort antal (EIKMAN 1922).
1880-talet. Pelarne s:n, kring Mossjön, rätt allm. (WELANDER 1918).
1880-talet. Eksjö, häckat enl. uppgift av tillförlitl. person (SUNDSTRÖM 1887).
1890-talet. Södra Möres ekskogar i B. Bergs barndom (B. BERG 1920).
1900-talets början. Läckeby, Kalm. l. (ROSENIUS 1929).
1900—omkr. 1912. Kåremo, ej ovanlig (H. CEDELL).
1902. Mosstorp, 3 ägg 25/6 (Nat. Riksm.).
1903. Ryssby, börj. av juni ett bo (E. WIBECK).
1903. Besagöl, Alsjöholm, Oscars s:n, hårt ruvad kull 15/6 (R. NILSSONS anteckn. Zool. Inst. Lund bibl.).
1904. Oscars s:n, 2 à 3 ex. iaktt. (R. NILSSONS anteckn. i P. ROSENIUS ägo).
1905. Oscars s:n, 2 ex. vid Skärvet, 1 ex. Krokstorp (ibid.).
1906. Oscars s:n, 3 à 4 ex. vid Skärvet, Krokstorp, Besagöl (ibid.).
1907. Oscars s:n, 1 ex. vid Pukabergs gård (ibid.).
1907. Kristvalla, Kalm. l. 3 ägg 10/6 (Nat. Riks.).
Fram till 1912. Dunö, Kalm. l., häckade 1905—1912 (B. HANSTRÖM).

1914. Högsby s:n, Berga station, 1 ex. (S. G:SON BLOMQVIST).
1914. 1 mil väster om Kalmar, 1 ex. iaktt. vid midsommar (RENDAHL 1916).
- Fram till omkr. 1915. Lilla Aby vid Rosenfors och Timmernabben 1 mil söder om Mönsterås, förr mycket allm. (T. RICKERTH). Strömserum, ej ovanlig (S. JANSSON).
1917. Långemåla s:n, Verlebo, 1 ex. i juni, förr vanlig (WELANDER 1918).
1919. Fliseryd s:n, ett par observerat vid Ramshult (WELANDER 1919).
Efter 1917—1919 inga blåkråkor i dessa trakter (E. WELANDER in litt.).
- 1919—1923. Högsby och Långemåla s:nar. Under lång tid fram till 1919—1923 häckande i flera par vid Berga säteri, vid Ruda gård och vid Verlebo boställe (Y. JEANSSON).
1920. Halltorp, 1 ex. iaktt. (G. OLSSON).
1924. Tveta s:n, i hagar väster om Tveta gård, häckande. Ålems s:n, mellan Häggemåla och Ålems station. (ROSENIUS 1929).
1928. Gränna, 1 ex. iaktt. första söndagen i maj (J. LÖVGREN enl. OTTERLIND).
- 1920-talet. Högsby, 1 ex. iaktt. från tåget (R. WESTERBERG).
- Fram till 1931. Tingby gård nära Kalmar, kontinuerlig häckning. Bo i samma träd 1924—1931 (godsägare ALF LINDGREN enl. H. CEDELL).
1931. Hossmo, bo i asp där också spillkråka bodde (B. HANSTRÖM).
- 1933—1943. Dunö, Kalm. l., ett par i en och samma ek. Blåkråkorna ha häckat där även tidigare (H. CEDELL).
- 1939 eller 1940. Växjö, 1 ex. skjutet i Växjö norra förstad (konservator N. R. LINDBLAD enl. rektor N. DAHLLÖF).
1943. Hovmantorp, 1 ex. skjutet (ibid.).
1943. Tveta, ♀ 8/6 (Oskarshamns realsk. G. DALGÅRD).
1944. Högsby s:n, 1 ex. iaktt. vid Ruda gård på sommaren av rättare CARLSSON (Y. JEANSSON).
- 1944—1945. Dunö, blåkråkor iaktt. av befolkn., men intet bo funnet (H. CEDELL).
1946. Aneboda, 1 ex. iaktt. (K. J. GUSTAFSSON och V. OLSSON enl. K. C. LINDAHL).

Öland

1832. Borgholmstrakten, 56° 54' n. b., anlande 30/4 (MARIN, Flyttfoglars ankomst. Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
1855. Sällsynt på Öland (C. A. WESTERLUND 1855).
1856. Böda s:n, Mellböda, 3 ägg 11/6 (NEWTON 1864).
1867. Ottenby, 1 ex. trol. på flyttning (MEVES 1868).
1886. Ottenby lund, 1 ex. iaktt. i aug. (K. KOLTHOFF 1921).
1887. Borgholm, 1 ex. iaktt. i Kungsträdgården 19/5 (SUNDSTRÖM 1892).
- 1880-talet. Högby s:n, Horn, ej häckande men iaktt. (SUNDSTRÖM 1888).
1890. Byxelkrok, 1 par häckade i en ek (K. KOLTHOFF).
1900. »Öland», kull på 4 ägg insaml. av CARL ROTHMAN (Jönköp. Stadsparks Fågel-museum).
1907. Södra Möckleby, iaktt. (ROSENIUS 1929).
- Någon gång före 1915. Torslunda, iaktt. (HANSTRÖM 1915).
- » » » 1915. Ekerum, har häckat (ibid.).
- » » » 1915. Kanten av Alvaret mellan Smedby och Södra Möckleby (WAHLGREN 1915), samma uppgift som Rosenius' för 1907?

1936. Böda s:n, nära Nabbelunds lastageplats, 1 ex. 17/6 iaktt. (A. JYLLMAN, R. STERNER m. fl.). (R. STERNER meddelar, att han något senare år hört uppgivas, att blåkråkan häckar i Böda. Han kan dock ej erinra sig, vem som lämnat uppgiften).
1939. Föra station, 1 ex. iaktt. i juni (V. OLSSON 1940).
- 1939—1940. Vicklebys s:n, Fröbygårda, 1939 en gammal fågel i juli, 1940 en oklarare färgad också i juli (doktorinnan A. BENCKERT enl. C. EDELSTAM).
1941. Segerstad eller Gräsgård, 1 ex. iaktt. (docent BOLIN enl. C. EDELSTAM). Strax söder om Ottenby, 1 ex. iaktt. (S. MÅHLÉN).
1945. Persnäs s:n, i maj eller juni 1 ex. iaktt. (I. MELANDER enl. C. EDELSTAM).
1946. Ölands norra udde, 1 ex. iaktt. 17/4 (ÖRDIN enl. P. E. ÖSTERSTRÖM).
1946. Mellan Ottenby och Långe Jan, 1 ex. iaktt. 29/5 (B. HYLMO).
1946. Öster om Möckelmossen 1 ex. 17/9 (P. v. SYDOW och E. BENGSSON enl. T. MALMBERG).
1946. Alböke, 1 ex. iaktt. 29/7 (ULLA JOHANSSON enl. H. WIGSTEN).

Gotland

Egentliga Gotland

1809. Nämnd som förekommande (BILLBERG 1809).
1840. Nämnd som förekommande (HAMBREUS & LINDSTRÖM 1841).
1841. Här och där (ANDRÉE 1841).
1854. Hoburgen, rester vid ett pilgrimsfalkbo (MEVES 1856).
- 1850-talet. Västerhejde s:n, Allehage under Nygård, flera par (JÄG. & K—FF 1926).
- 1860-talet. Gotland, 2 ex. (Visby lärov. HASSELGREN 1909).
1871. Tämligen sällsynt (KOLMODIN 1871).
- 1886 och föreg. år. Häck- och strykfågel (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
- 1880-talet. Sällsynt (SUNDSTRÖM 1888).
1891. Hejde, 1 ex. (JÄG. & K—FF 1926).
1901. Hejde, Qvie hage, 1 ex. börj. av juni (W. W. 1902).
- Börj. av 1900-talet. Sanda, iaktt. (HASSELGREN 1909).
1907. Hellvi, Kännungs, iaktt. i mitten av juni (ibid.).
1907. Ronehamn, 2 ex. i juli (JÄG. & K—FF 1926).
- Före 1915. St. Karlsö (B. BERG 1915).
- Före 1916. St. Karlsö, visat sig några vårar (WÖHLER 1915).
1917. Frøjels s:n, iaktt. (ROSENIUS 1929).
1919. Ronehamn, 1 ex. ink. t. KOLTHOFFS 2/6 (K—FFS journ.).
1924. Dune s:n, Horsine, 1 ex. ink. t. K—FFS 13/5 (ibid.).
1931. Vamlingbo, ♂ ink. t. K—FFS 4/6 (ibid.).
1932. Asunden utanför Slite, fjädrar av blåkråka vid bo av pilgrimsfalk (K. BORG 1933).
1933. Samma lokal som ovan, vinge av blåkråka 4/7 (ibid.).
1933. Östergarn, 1 ex. på telefonråd i juni (R. WESTERBERG).
1938. Några km S Stånga, 1 ex. 4/6 (NORÉHN 1944).
1940. Ej långt från Burgsvik, vid Peteskanal på vägen Öja—Hamra, 1 ex. som samlade bomaterial (NORÉHN 1944).
1942. Burgsvik, 1 ex. »stillvarataget» (NORÉHN 1944).

1944. När, vid Sixarve, 1 ex. på telefontråd (WIGSTEN 1945).
 1945. Öja, vid Petes, iakt. (H. WIGSTEN).
 1946. Stenkyrka, iakt. 18/5, vidare i skogen mellan Rute kyrka och Västrumevägen samt vid Storigns (ibid.)

F å r ö

1936. Iakt. av befolkn. (DURANGO 1938), 6—7 ex. i aug. (WIGSTEN 1942).
 1937. Vid Landsnäsa, 1 par (WIGSTEN 1942).
 1938. Mellan Marpis och Landsnäsa, 1 ex. i juni (ibid.).
 1939. Ödehoburga 1 ex. vid mitten av juni. 29/6 och 30/6 2 ex. iakt. 14/7 två nyss flygga ungar (ibid.). Hörd vid Ödehoburga (DURANGO 1944).
 1940. I juni 1 ex., 5/8 7 eller 8 ex. (WIGSTEN 1942).
 1941. Norra Gattet, 18/6 1 ex., senare 2 ex., 29/7 3 juv. + 2 ad., 3/8 5 juv., 12/8 ännu en kull på 3 nyss flygga ungar (ibid.).
 1942. 28/5 1 ex., 2/6 2 ex., 23/6 3 ex., 13/7 4 ex., slutet av juli övergivet bo m. 3 ägg, 23/8 1 ad. och 3 juv., senare båda ad. tills. m. juv. (ibid.).
 1944. Landsnäsa, 3 ex. 13/8 (S. DURANGO).
 1944. Två par på ön. Det ena paret hade 3 ungar (WIGSTEN 1945).
 1945. Sannolikt flera par. Ett bo besökt flera gånger i juni och juli (S. DURANGO).
 1946. 2 boplatser besökta i aug. (S. DURANGO). Ännu flera finnas enl. befolkn., enl. H. WIGSTEN 6 par.

G o t s k a S a n d ö n

1868. Sällsynt (EISEN och STUXBERG 1868).
 Någon gång före 1926. K. BOURGSTRÖM har meddelat A. ENGSTRÖM, att han sett blåkråka på ön (ENGSTRÖM 1926).
 1933? Fyrmästare EKMAN hade en vingefunnen i början av 1930-talet, trol. 1933 (K. JANSSON).
 1933—1939. Folk som arbetade i skogen talade om »en förunderligt vacker fågel» (ibid.). Se nedan.
 1935. En starkt blåskimrande fågel flög upp från en komposthög 26/9 (ibid.).
 1936. Under tiden slut. av maj—juni iakt. kronojägare N. A. JÄRBÄCK så gott som dagl. 2 ex. på östra sid. av Gotska Sandön. 9/6 iakt. kronojäg. I. SJÖGREN och polisman A. JÄRBÄCK 2 ex. i naturskyddsområdet på västra sidan, c:a 4 km från förra lokalen. SJÖGREN hade tidigare sett blåkråkor både på östra och västra sidan (A. JÄRBÄCK).
 1942. På norra delen av ön, 1 dött ex. 18/6 (K. JANSSON 1943).
 1946. Arten har hållit till vid »Gården» (A. JANSSON).

B o h u s l ä n

- Någon gång före 1850. Hörd vid Torebo (v. WRIGHT 1850).
 1874. Dragsmark, ♀ ad. insamlad av G. K. 28/5 (G. KOLTHOFF 1876). Enl. MALM (1877) lär en ♂ vara skjuten vid Dragsmark; sannolikt ovan nämnda ♀.
 1931. Vid Lysekilsbanan, trol. vid Brodalen eller Hallinden, 1 ex. iakt. (G. ALMQVIST enl. E. ALMQVIST).
 1943. Resö, 1 ex. iakt. (PHILIPSSON 1944).

Dalsland

1853. Ämål, sällsynt (HAMMARGREN 1853). Med »sällsynt» förstås i äldre faunor oftast tillfällig.

Västergötland

1838. Ribbingfors, unge 24/12 (katalogen »Museum LÖWENHJELM», Örebro). I katalogen står ordagrant enl. lektor S. JUNELL: »No 116 Unge Ribbingefors W.¹ G. d. 24 Dec. 1838». Datot mycket sent, men såväl november- som decemberfynd föreligga i Danmark (JESPERSEN 1939). Vinterfynd även i Finland (HILDÉN 1933). Tänkas kan också, att exemplaret införlivats med saml. d. 24/12 — julgåva?!
1847. Lerum, 1 ex. skjutet 19/5 (MALM 1877).
1850. I skog vid Göteborg, bosatt varje år (v. WRIGHT 1850). Ej osannolikt med en tillfällig häckning under några år, se nedan.
1854. Göteborg, 1 ex. skjutet i Slottsskogen 30/5 (MALM 1877).
- 1850-talet. Hjo, häckande i en asphage (Y. SJÖSTEDT in litt.).
1865. Fässberg, 1 ex. skjutet 25/5 (MALM 1877).
- Före 1877. Vartofta härad, »t. o. m. blåkråkor kunna här träffas». (LJUNGSTRÖM 1877).
1943. Vid sjön Aspen, nära Göteborg. I början av juli 2 ad. och 2 juv. Boet i i asp c:a 500 m N om gården Lugnet (Fru H. JÖNSSON enl. D. SJÖLANDER). 1944 var boet bebott av kajor, när det besöktes av D. S.

Östergötland

1829. Omberg, upptages bland de förekommande fåglarna (BOHMAN 1829).
1832. Leonardsborg, 58° 35' n. b., 16° 6' ö. l., anlande 16/5 (EHCNCRONA, Flyttfoglars ankomst . . . Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
- 1842—omkr. 1880. Finspång, 4 à 6 par, Åby station ungef. lika många (LUNDBORG 1897). ♂ Finspång juni 1846 (Mus. LÖWENHJELM). ♂ Finspång 12/5 1847 (Göteb. Mus.). ♀ ad. Gammaltorp nära Finspång 12/5 (Nat. Riksm.).
- Omkr. 1856. Motala, enl. en gammal ortsbo fanns arten vid staden (FLODIN 1914).
1856. Godegård, förekom (J. W. GRILL 1856).
1864. Norrköpingstrakten, 1 ägg (Göteb. Mus.).
1864. Löts (numera Borgs) s:n, 1 ägg 5/6 (ibid.).
- 1865—1880. Väderstad, täml. allm. häck. (SUNDSTRÖM 1888). Väderstad, 3 ägg 13/6 1871 (Göteb. Mus.).
1868. Kullerstad, 2 ägg (ibid.).
- 1860-talet. Löts (numera Borgs) s:n, 4 ägg (ibid.).
1871. Rök, 1 ex. skjutet 17/7 (SUNDSTRÖM 1888).
1871. Rinna s:n, Rickelhag, 1 ex. skjutet 17/7 (Vadstena samrealsk.). Samma som föreg.?
1873. Hults bruk, ♂ skjuten 14/8 (Norrköp. lärov.).

¹ möjl. »H», svårsläsligt.

1874. Kvillinge, ♂ skjut. vid Stenkullen 6/7 (ibid.).
 ? Kvillinge, 4 ägg (Göteb. Mus.).
1876. Kvillinge, ♀ skjuten vid Åby 12/8, ♂ juv. dito 13/8 (Norrköp. lärov.).
1878. Kvillinge, ♀ skjuten vid Pjeltan 19/5 (ibid.).
1878. Kvillinge, 4 ägg 3/6 (Göteb. Mus.).
1883. Bredvik, den sista blåkråkan i trakten av Bråviken sköts 28/8. Arten hade ej tidigare hållit till vid Bredvik (LUNDBERG 1897). I Norrköp. lärov. finnes en ♂ juv. skjut. 28/8 1883 vid Sjökullen på Kolmården. Sannolikt samma ex. som föreg.
- 1885 och tidigare. Råstorp i Kisa, årlig. häck., försvann eft. 1885. (SUNDSTRÖM 1888).
- 1886 och tidigare. Omberg och Västra Tollstad, häckande (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
- 1886 och tidigare. Vadstena med omgivn., häckande (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
- Någon gång före 1887. Linköpingstrakten, 1 ex. i Linköp. lärov. mus. (SUNDSTRÖM 1888).
- 1901 eller 1902. Skeda s:n, Åkersta, häck. (D. HANNERZ).
- 1914 eller 1915. Lambohov, S Linköping, häck. (E. WIBECK).
1915. Rosenhälla ägor vid Linköping, 1 ex. 12/8, förr vanlig (T. L. 1915).
1916. Skeda s:n, 1 ex. iaktt. på sommaren (E. L. 1916).
1916. Veta s:n, 4 ex. vid Hultet, 1 ex. sköts (HALLANDER 1917).
1941. Svanhals vid Tåkern, 1 ♂ död 12/6 (J. BUHRMAN).
1946. Yxnerum, 1 ex. 1/7, inlämnat till konservator E. KARLSSON, Norrköping (C. ANDÉN enl. K. C. LINDAHL).

Södermanland

- Sannolikt mellan 1690—1710. »iag har skutit en på liljeholmen vid Stokh^m» (O. RUDBECK d. y:s föreläsningar 1727—1728 enl. LÖNNBERG 1930). Lokalen är Liljeholmen vid Hornstull i Stockholm.
1785. Arten nämnes som förekommande vid och på öar i Mälaren, inga lokal- eller landskapsuppgifter (FISCHERSTRÖM 1785).
1828. Mörkö, är här sällsynt (C. U. EKSTRÖM 1828).
1832. Mörkö, 58° 51' n. b., 17° 34' ö. l., ankom 19/5 (C. U. EKSTRÖM, Flyttfoglars ankomst . . . Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
1832. Langnö, 59° 29' n. b., 16° 59' ö. l., anlände 15/5 (W. LILJESTRÅLE, ibid.). Langnö ligger på Aspö, Tosteröns norra del i Mälaren.
- (1840). I Zool. Inst:s saml. Uppsala finnes en kull på 4 ägg tagen i april! 1840 i Wallby s:n av A. LINDBLAD. Tidpunkten är osannolikt tidig för arten. P. ROSENIUS och T. MALMBERG, som var för sig benäget granskat äggen, uttala att det är ägg ur två kullar (2 + 2) av arten.
1872. Nyköpingstrakten och Västerljung, flerstädes (SUNDSTRÖM 1872).
- 1870—1890-talen. Julita, 3 par på Ås marker, 2 par vid Fiskeboda. Öja s:n, häckade på trakthyggen. Fåglarna försvunno i början av 1890-talet (A. v. POST 1925).
- 1886 och tidigare. Göteboda i Östra Vingåker, häckande (TH. EHRENKRONA hos SUNDSTRÖM 1888, tabell). Nu (1886) mycket sällsynt (ibid., texten).
- Omrk. 1895. Vid vägskälet »Skogen» vid östra spetsen av sjön Öljaren, invid Klasktorp, 1 ex. observerat av TAGE VON PORATH (medd. av FRITHIOF NORDSTRÖM).

- Slut. av 1800-talet. Hedensö gård, 1 ex. från trakten uppstoppat (N. ARFVEDSON).
 Början av 1900-talet. Ornö, Sundby gård, 1 ex. skjutet (ROSENIUS 1929).
 Början av 1900-talet. Gillberga, Biby, 1 ex. iaktt. (E. v. CELSING).
 1913. Ornö, Sundby gård, 1 ex. iaktt. (ROSENIUS 1929).
 1925. Ornö, Sundby gård, 1 par hade 5 ungar (A. STENBOCK enl. E. L. 1925).
 Häckning.
 1929. Valsberga, Lida säteri, 1 ex. iaktt. på eftersommaren (G. JOHANSSON).
 1932. Lacka, Södermanl. skärg., 1 ex. dött 10/10 (E. L. 1932 b).
 1933. Valsberga, Lida säteri, 1 ex. iaktt. på eftersommaren (G. JOHANSSON).
 Omkr. 1936. Julita, Fiskeboda, 1 ex. iaktt. av E. v. SYDOW på sommaren (C. v. SYDOW). Fågeln har förr häckat i trakten (A. v. POST 1925).
 1936. Hanveden, mellan Västerhaninge och Tumba, 1 ex. på telefonråd 16/7. Vid förfrågan meddelade folk i trakten, att det fanns »brokiga fåglar» på platsen (Fru ELSE KLEEN).
 1938. Valsberga, Lida säteri, 1 ex. iaktt. på eftersommaren (G. JOHANSSON).
 1941. Mörtö, Södermanl. skärg., 1 ex. i toppen av martall i mitten av juli (Å. BORG 1945).

Närke

1819. Lerbäckss:n, förekom enl. uppgifter saml. av bergsrådet C. M. AF ROBSON (BÄCKGREN 1911).
 1836—1863. Kil tillfällig; häckande 3 mil söderut (LÖWENHJELM 1864).
 1856. Vid Mariedam på Tylösökogen mellan Kolmården och Tiveden var fågeln känd under namnet blåkråka (J. W. GRILL 1856).
 1858. Mellan Örebro och Västerås, »allmän» (NILSSON 1858).
 1859. Örebro, ♀ (Karolinska lärov.).
 ? Ölsboda (»No 283 Gammal Ölsboda Skänkt af Br. Patr. Strokirk.» Kat. 'Mus. LÖWENHJELM').
 1860. Dylta bruk, ♀ 20/5 (Karolinska lärov., Örebro).
 1863. Örebrotrakten, täml. allm. »Sökes sällan förgäves i gammal aspskog, där hon helst bygger» (HÖGBERG 1863).
 1868. Örebro län, förekommer ej sällan (SUNDSTRÖM 1868).
 1886 och tidig. Skagerskult, tillfällig (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
 1886. Kvistbro, häckar mycket sparsamt (SUNDSTRÖM 1888).
 1925—1929. Segersjö, enstaka fåglar flera gånger iaktt. i de gamla ekarna i Bönneruds hage och Tärntorpsäng (B. STRID enl. G. OTTERLIND).
 1933. Oset, 1 ex. iaktt. i mitten av aug. av THURING (ROSENBERG 1935).

Värmland

1851. Vid Karlstad, ej häckande, sällsynt (CEDERSTRÖM 1851).
 1867. Forshaga, 1 ex. 3/6 (S. CEDERROTH enl. TENOW 1880).
 Före 1880. Värmland, förekommer blott tillfälligtvis och mycket sällan (TENOW 1880).
 Före 1885. Segerstad och Nor, förekom, dock ej de senaste åren (C. CEDERSTRÖM hos SUNDSTRÖM 1888).

- 1886 och tidigare. Grava s:n, Skåre järnvägsstation, häckande (SUNDSTRÖM 1888, tabell). Trol. rätt kortvarig häckning.
- Före 1887. Ölme, skjuten vid Sjöstad; Gillberga, skjuten vid Gårdsjö (ibid., texten).
1945. Skived, 1 ex. skjutet sommaren 1945 enl. uppgifter som förefalla trovärdiga (F. PERSSON). Ett ex. skjutet 2/7 2 mil norr om Karlstad; senare på sommaren 2 ex. iaktt. några km norr om denna plats (G. WOLDMAR). Uppgifterna avse sannolikt samma ex., vad den skjutna fågeln beträffar.

Västmanland

1785. Förekommande vid Mälaren, inga lokal- eller landskapsuppgifter (FISCHERSTRÖM 1785).
1832. Frötuna, 59° 25' n. b., 15° 29' ö. l., ankom 5/4! (LILJEHORN, Flyttfoglars ankomst. Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
1832. Eknö, 59° 26' n. b., 15° 56' ö. l., anlände 13/5 (KALLSTENIUS, Flyttfoglars ankomst. Tidskr. f. Jäg. och Naturf. 1833, tabell).
- 1830-talet. Ryttern förekom (FLODERUS 1925).
- Omkr. 1840—1850. Kungsåra och Ihrsta s:nar, för 50 år sedan var blåkråkan ganska allmän, men för omkr. 35 år sedan har hon alldeles försvunnit (Promem. till Met. anst. rapport 1891. A. E. LUHR).
- 1840-talet. I asphagar i Västmanland (GELLERSTEDT 1906). Säkerligen avses Säterbo s:n, där G. växte upp. Denna socken är belägen i en blåkråkrisk trakt.
1858. Mellan Örebro och Västerås allmän (NILSSON 1858).
- Antagl. eft. 1850-talet. Vid Västerås, förekom. (FLODERUS 1925).
- Trol. 1860-talet. Västeråstrakten, ägg i Västerås lärov. saml. etiketterat »C. H. JOHANSSON före 1896, Västeråstrakten». C. H. J. var i farten som samlare redan på 1860-talet (B. WALLDÉN).

Dalarna

- 1837—1839.
eller tidigare. Vid Horndals bruk i sydöstra Dalarna, »en enda sades vara sedd och skjuten» (LUNDBERG 1846).
- 1870-talet. Alängen i Husby, 1 ex. (DAHL 1943).
- Före 1885. Bergsgärdet i Husby »för flera år sedan» (SUNDSTRÖM 1888). Samma ex. som föreg.?
1912. Mora s:n, Bergkarlås, 1 ex. skjutet 19/9 (DAHLLÖF 1912).

Uppland

1748. »Hon fins mäst i Skåne och annars uti Upland, fast ej där till sådan myckenhet.» (LINNÉS föreläs. LÖNNBERG 1913).
- 1776—1790. Ingarö, S. Värmdö, »rariör» (ÖDMANN 1791).
1785. Vid Mälaren förekommande, inga lokaler eller landskapsuppgift. angivna (FISCHERSTRÖM 1785).
1785. »Finnes mycket omkring Stockholm, men ganska sällan här [Söderfors]. Blef dock sommaren 1785 skuten här vid Finnbo.» (P. G. LINDROTHS kat. öv. GRILLS saml., Nat. Riksm.)

- Före 1795. Söderfors, 1 ex. skjutet (A. U. GRILL 1796). Trol. avses samma ex. som ovan.
- Före 1806. Uppland, i både barr- och lövträd (SPARRMAN 1806).
- 1830—1831. Sigtuna, förekom (CHR. SÖDERBERG 1832).
- 1830—1832. Västerlövsta s:n, Molnebo, häckade (BEDOIRE 1832).
1831. Stockholm, ♂ ad. 1/6 (Nat. Riksm.).
1839. Kgl. Djurgården, Stockholm, häckande (WIKSTRÖM 1839).
1841. Uppsala, ♂ 21/5 (Karolinska lärov., Örebro).¹
1842. Stockholm, ♂ 31/5 (Nat. Riksm.).
1844. Uppsalatrakten, här och där (MESCH 1844).
1847. Stockholm, ♂ juv. 22/8 (Nat. Riksm.).
- 1840—1850-talen. Fundbo, häckade ärl. vid Halmbyboda (EKMAN 1922).
1856. Stockholm, förekommer (SUNDEVALL 1856).
1859. Tierp, häckar (HARTMAN 1859).
1859. Gottsunda, ♂ inköpt 23/5 (Zool. Inst. Upps.).
- 1850—1870-talen. Uppsalatrakten (SUNDEVALL 1856, JÄG. & K—FF 1926).
1860. Vaksala, ♂ ad. inköpt 3/6 (Zool. Inst. Upps.).
1861. Stockholm, ♀ 29/6 (Falun lärov.).
1863. Stockholm, Djurgården, ♂ 26/4 (Vasa lärov.).
1863. Fånö, ♂ (Gävle lärov.).
1866. G:a Uppsala, ♂ juv. 28/7 (Zool. Inst. Upps.).
1866. (♀ juv. aug. 1866 från Ultuna lantbr.-sk. härstammar möjl. från Ultuna — Zool. Inst. Upps.). Se G. H. v. POSTS uppgift.
1867. Stockholm, ♂ 8/8 (Ad. Fredr. folksk.).
1869. Uppland, ♂ ad. 4/6 (Zool. Inst. Upps.).
- 1870-talet. Djurgården, Stockholm, häckande (jägm. H. FR. LANDBERG, f. 1854, enl. E. WIBECK. A. v. POST enl. G. H. v. POST).
- 1870-talet. Ultuna, iaktt. av A. v. POST. Häckade där tidigare enl. professor H. v. POST (G. H. v. POST).
- Blåkråkor visade sig där även senare (K. KOLTHOFF). Från Ultuna lantbr.skol. 1 ex., ♂ aug. 1873, nu i Zool. Inst. Upps. saml. kan vara från trakten.
1885. Länna, ♀ 1/6 (Stockh. högsk.).
- Omkr. 1886. Lillkyrka, tillfällig (SUNDSTRÖM 1888, tabell).
- Före 1887. Harö, Sthlms skärg., enl. tillförlitl. person skall blåkråkan ha häckat i flera år på ön, 5—6 km från Sandhamn (SUNDSTRÖM 1887).
1894. Ultuna, iaktt. 17/5 (K. KOLTHOFF).
- Omkr. 1900. Rosersberg, 1 ex. iaktt. (E. O. ALMQVIST enl. E. ALMQVIST).
- Omkr. 1900. Torsvi, 1 ex. iaktt. (N. WILLÉN).
1903. Uppland, ♂ ad. 25/5 (Stadspark. Mus. Jönköp.).
1907. Funbo, Brunnby skog, 1 ex. iaktt. (G. ALMQVIST enl. E. ALMQVIST).
- 1900-talet. Uppsalatrakt. och Rasbo, lär vara sedd (EKMAN 1922).
1922. Örsundsbro-Sjö, 1 ex. iaktt. vid vägen 20/5 (EKBLOM 1944).
1927. Husby-Långhundra, ♀ ad. 22/6 (Zool. Inst. Upps.).
1927. Älvkarleö bruk, 2 ex. iaktt. (N. G. STEFFNER).

¹ Etiketten daterad 21/3 1841, men i katalog. »Museum LÖWENHJELM» står: No 334 Hanne Upsala d. 21 Maji 1841 C. G. Lu Ö. M.

1932. Stockholm, ♀ ad. 29/5 (Nat. Riksm.).
1936. Berthåga, V. om Uppsala, 1 ex. iaktt. (E. ALMQVIST).

Gästrikland

- Före 1856. »... vid Gefle är hon högst sällsynt» (SUNDEVALL 1856).
1859. Gävletrakten, tillfällig (HARTMAN 1859).
1861. Gästrikland. »... här upphöra mot norr: ... Blåkråkan ...» (ÅHRMAN 1861).
Sannolikt häckade arten ibl., ty tillfälliga och mycket sällsynta fåglar, v. ex. råka, tofsvipa, svart stork, svan (art ej angiven), »hvit måse» (*Pagophila eburnea*) och »salknipa» äro försedda med ordentliga lokaluppgifter. Norr om en linje Uppland—Västmanland—Närke har blåkråkan i regel ej häckat, då sannolikt den insektsrika delen av sommaren varit för kort.

Hälsingland

Inga fynd mig bekanta.

Medelpad

- 1880-talet. Söråker, skjuten (GYLLING 1898).
1931. Sättna s:n, 1 ex. skjutet i sept. (G:SON BLOMQVIST 1931).

Härjedalen

Inga fynd mig bekanta.

Jämtland

De uppgifter om fynd, t. o. m. bofynd, som gjorts vid Oviken, Rannåstjänn o. s. v. (OLSSON 1896) måste anses oriktiga.

Ångermanland

1896. Skogs s:n, 1 ex. (GYLLING 1898).

Västerbotten

1898. Luleåtrakten, 1 ex. insänt till KOLTHOFFS (JÄG. & K—FF 1926).
1908. Överluleå, Vändträsk, 1 ex. okt. (ibid.).
1937. Stöcksjö, 1 ex. iaktt. början av juni (HOLM 1938).
1937. Lövånger, Avan, 2 ex. iaktt. ♂ juv. skjuten 2/9 (ibid.).

Lappland

1945. Blåviksjön, ♀ juv.¹ mottag. 26/9 (konservator T. HANSON).

Som slutkommentar till denna förteckning vill jag framhålla, att årtalen, då så varit möjligt, avse fynd och förekomster, annars publiceringsåret för fynden. Detta framgår i varje särskilt fall av sammanhanget.

¹ Liksom många andra arter anträffas blåkråkan, särskilt unga fåglar, långt norr om sin egentliga nordgräns. Anträffad t. ex. på Novaja Semlja 1903 (SCHAANNING 1907) och Varanger nov. 1868 (COLLETT 1872).

LITTERATUR

ALEXANDER, W. B. and LACK, D. 1944. Changes in status among British breeding birds. *Brit. Birds* 38: 62. — ANDERSSON, CH. J. 1872. Notes on the birds of Damara Land and the adjacent countries of South-West Africa. London. — ANDRÉÉ, A. 1841. Öfersigt af Gottlands Fåglar. *K. V. A. H.*: 207—214. — BEDOIRE, C. 1832. Berättelse om en tam varg och försök att tämja blåkråkan. *Tidskr. för Jägare och Naturforskare* 1: 243—246. — BERG, B. 1915. Stora Karlsö. Stockholm. — 1920. Hägrar och Storkar. Stockholm. — BERG, L. S. 1935. Recente Klimaschwankungen und ihr Einfluss auf die geographische Verbreitung der Seefische. *Zoogeographica*. Bd 3. Nr 1. — BERGMAN, G. m. fl. 1945. Strödda iakttagelser över sällsynta fåglar. *Orn. Fenn.* 22: 91. — BILLBERG, G. 1809. Utkast till en fauna Gottlandica, samt Beskrifning på en Svensk Fogel, Falco umbrinus. *K. V. A. H.*: 193. — BLOMQUIST, S. G:SON. 1931. Blåkråka, *Coracias garrulus*, skjuten i Medelpad. *Faun. o. Flora* 26: 240. — BODENSTEIN, G. 1942. Seltene Vögel im Gebiet des Kurischen Haffs 1940 und 1941. *Orn. Monatsb.* 50: 167. — BOHMAN, J. 1829. Omberg och dess omgivningar. Linköping. — BORG, K. 1933. Ornitologiskt från en Gotlandsresa *Fauna och Flora* 28: 254. — BORG, Å. 1945. Blåkråka (*Coracias garrulus* L.) sedd under häckningstiden i Stockholms skärgård. *Vår Fågelvärld* 4: 88. — BREHM, A. E. 1925. Djurens liv. Bd 7. Utgiv. av A. Behm. Stockholm. — BRUN, H. 1938. *Coracias g. garrulus* (L.) sedd vid Barösund. *Orn. Fenn.* 15: 137. — BÄCKGREN, K. 1911. Gamla anteckningar om djur och växter i Lerbäcks socken i Nerike. *Faun. o. Fl.* 6: 119. — CARLSON, A. 1894. Sveriges Fåglar. Lund. — CEDERSTRÖM, C. G. 1851. Carlstadstraktens fogelarter. Upsala. — COLLETT, R. 1872. Remarks on The Ornithology of Northern Norway. *Forhandl. Vidensk. Selsk. Christiania*: 37. — DAHL, E. 1943. Dalarnas ryggradsdjur. *Faun. o. Fl.* 38: 265. — DAHLLÖF, T. 1912. Blåkråka iakttagen i Dalarna. *Ibid.* 7: 259. — DALIN, A. F. 1850—1855. Ordbok öfver svenska språket. Stockholm. — DURANGO, S. 1938. Fågellivet på Fårön. *Faun. o. Fl.* 33: 161. — 1944. Fågellivet på Fårön. *Ibid.* 39: 131. — EKBLOM, T. 1944. Iakttagelser av ett par sällsyntare fåglar. *Faun. o. Fl.* 39: 287. — EKELÖF, J. A. 1914. »Drottning Kristinas lind». *Sv. Natur* 5: 177—178. — EKMAN, S. 1922. Djurvärldens utbredningshistoria på Skandinaviska halvön. Stockholm — EKSTRÖM, C. U. 1828. Beskrifning öfver Mörkö Socken i Södermanland. Stockholm. — ENGSTRÖM, A. 1926. Gotska Sandön. Stockholm. — *Fauna och Flora*. 1908. Årg. 3: 150. (osign. notis:) Kajorna ha ökats för mycket! — FISCHERSTRÖM, J. 1780. Nya Swenska Economiska Dictionnairen Eller Försök til ett Almänt och Fullständigt Lexicon I Swenska Hushållningen och Naturläran. Andra delen. Stockholm. — 1785. Utkast Til Beskrifning Om Mälaren. Stockholm. — FJERDINGSTAD, CHR. 1939. Notes sur les Causes de la Raréfaction de la Huppe. *Alauda* 11: 50—54. — FLODERUS, M. 1925. Bidrag till Västmanlands fauna. *Faun. o. Fl.* 20: 183. — FLODIN, HJ. 1914. Fågelnotiser från Motala. *Faun. o. Fl.* 9: 230. Flyttfoglars ankomst till Sverige år 1832, Sammandrag af Anteckningar öfver, samt strödda Ornithologiska Anteckningar för år 1832. *Tidskr. för Jäg. och Naturforsk.* 1833, tabell efter sid. 448. — FOVELIN, G. 1802. Observationes nonullas in Historiam naturalem Smolandiae. Upsaliae. — FRISCH, K. 1932. Die Veränderungen der klimatischen Elemente nach den meteorologischen Beobachtungen von Tartu 1866—1930. *Univ. Dorpatensis (A)* Bd 23. Nr 5. — GELLERSTEDT, A.

T. 1906. Från hult och täppor. Stockholm. — GERTZ, O. 1944. Ornitologiskt från Linderödsåsen. Faun. o. Fl. 39: 153. — GLEGG, W. E. 1942. A Comparative Consideration of the Status of the Hoopoe (*Upupa epops epops* LINN.) in Great Britain and Ireland over a Period of a Hundred Years (1839 to 1938), with a Review of Breeding Records. Ibis 84: 390—434. — GOEBEL, H. und OTTOSSON, O. 1908. Bestimmungstabelle für die Eier der Spechte, Raken, Eißvögel, Bienenfresser. Zeitschrift für Oologie und Ornithologie 18: 57—60, 95—96. — GRILL, A. U. 1796. Tal om Naturalie Samlingen på Söderfors. Hället för Kongl. Vetenskaps Academien Vid Præsidiij nedläggande Den 13 Maji 1795. Stockholm. — GRILL, J. W. 1856. Svenska djurnamn ur folkspråket. K. V. Ö.: 151—154. — GYLDENSTOLPE, N. 1910. Bidrag till kännedomen om det högre djurlifvet i Algeriet. Faun. o. Fl. 5: 223. — GYLLING, O. 1898. Iakttagelser om iokalfaunan i Vesternorrlands Län 1885—1897. Hernösand. — HAAG, F. 1908. Betrachtungen über Veränderungen der Vogelwelt in der näheren Umgebung von Frankfurt a. M. Zeitschr. f. Oologie u. Ornith. 18: 97. — HAAPANEN, M. & E. 1942. Sininähari, *Coracias g. garrulus* (L.). Tvärminnessä. Orn. Fenn. 17: 15. — HAFLANTS, P. 1942. Observations faites en Maroc en 1936 et en Italie en 1938. Le Gerfaut 32: 24. — HALLANDER, Å. 1917. Blåkråka iakttagen i Östergötland. Faun. o. Fl. 12: 90. — HAMBERG, H. E. 1911. Nederbörden i Sverige 1860—1910. Bih. t. meteorolog. iakt. i Sverige. Vol. 52. 1910. Uppsala. — HAMBREÛS, L. & LINDSTRÖM, G. 1841. Antecknings-lista över sällsyntare foglars ankomst till och afflyttning för år 1840. Gottlands Skarpskytte- och Jägare-Gilles årsbok. Visby. — HAMMARGREN, T. 1853. Foglar i Wermland, Dalsland och Wenern, K. V. Ö.: 121. — HANSTRÖM, B. 1915. Ölands fåglar. Faun. o. Fl. 10: 27. — HARTERT, E. 1912—1921. Die Vögel der palæarktischen Fauna. II. Berlin. — HARTMAN, C. 1859. Strödda bidrag till Skandinavians Fogelfauna. Stockholm. — HASSELGREN, H. 1909. Gotlands fåglar. Uppsala. — HELLENIUS, C. N. 1787. Beskrifning öfver Blåkråkans (*Coraciæ Garrulæ* Linn.) Seder och Hushållning. K. V. A. H.: 308—316. — HESS, E. 1921. Zunahme von *Coracias* als Brutvogel im Grunewald. Orn. Monatsber. 29: 47—49. — HILDÉN, I. 1921. Något om faunan och flora på Runö. Faun. o. Fl. 16: 223. — 1927. Några kompletterande uppgifter om faunan på Runö. Ibid. 22: 133. — 1933. Sininähren (*Coracias g. garrulus* L.) esiintymisestä Suomessa. Orn. Fenn. 10: 28—30. — HOLM, O. 1938. Fågelfrämmande i Västerbotten. Faun. o. Fl. 33: 44. — HOLMSTRÖM, C. T. m. fl. 1944. Våra fåglar i Norden. II. Stockholm. — HOLTZ, L. 1866. Die Brutvögel der Insel Gotland. Cabanis Journ. f. Ornith. 14: 289—304, 361—385. — HORTLING, I. 1929. Ornitologisk Handbok. Helsingfors. — 1944. Svenska fågelnamn. Helsingfors. HÖGBERG, V. 1863. Örebrotraktens Foglar. Upsala. — IWANOW, A. I. 1940. Die Vögel Tadshikistans. Akad. d. Wiss. Udssr, Tadshik. Sekt. Zool. u. Parasitol. X, Moskva/Leningrad (rysk text, ref. av H. GROTE). — JANSSON, K. 1943. Blåkråka på Gotska Sandön. Faun. o. Fl. 38: 181. — JESPERSEN, P., 1939. Hærfugl (*Upupa epops* L.), Ellekrage (*Coracias garrulus* L.) og Biæder (*Merops apiaster* L.) i Danmark. Dansk Orn. For. Tidsskr. 33: 144—162. — JOHANSSON, O. V. 1929. Blir Europas klimat mera oceaniskt? Mitt. d. Met. Inst. d. Univ. Helsingfors, Nr 12. — 1929. Die abnehmende Kontinentalität in Europa. Ibid. Nr 13. — JÄGERSKIÖLD, L. A., KOLTHOFF, G. och SÖDERBERG, R. 1926. Nordens fåglar. 2:a uppl. Stockholm. — KALELA, O. 1938. Über die regionale Verteilung der Brutvogelfauna im Flussgebiet des Kokemäenjoki. Ann. Zool. Soc. Zool. Bot. Fenn. Vanamo 5.9: 250.

Zur Frage der Ausbreitungstendenz der Tiere. Ann. Zool. Soc. Zool. Bot. Fenn. Vanamo, 10, n:o 3: 1—23. — KIVIRIKKO, K. E. 1926. Suomen linnut. I. Porvoo. — KLOCKARS, B. 1934. Fynd av blåkråka (*Coracias g. garrulus* L.). Orn. Fenn. 11: 75. — KOLMODIN, L. 1871. Öfersigt af Gotlands foglar. Wisby. — KOLTHOFF G. 1876. Katalog öfver fogelsamlingen (Skandinavians foglar) i Kolthoffs Ornithologiska Museum. Uddevalla. — 1899. Ur djurens lif I: 52 och 215. Stockholm. — 1907. Om förändringar i svenska fågelfaunan under det sistförflutna halfseklet. Zoologiska studier tillägnade professor T. TULLBERG. Sid. 155—172. Uppsala. — KOLTHOFF, K. 1921. Om växlingar i Ölands fågellif. Faun. o. Fl. 16: 263. — LEIJONFLYCHT, A. A. 1827. Swenskt Hand-Lexikon för jägare. Stockholm. — LINDER, S. 1922. Bidrag till norra Skånes lokalfauna, särskildt med hänsyn till V. och Ö. Göinge samt N. och S. Åsbo härader. Faun. o. Fl. 17: 252—253. — 1943. Fågelanteckningar från Skåne 1943. Ibid. 38: 187. — LINNÉ, C. v. 1746. Fauna Svecica. Stockholmiae. — 1751. CARL LINNÆI... Skånska Resa På Høga Öfverhetens Befallning Förrättad År 1749. Stockholm. — 1758. Systema Naturæ. Tom I. Editio Decima, Reformata. Holmiæ. — 1761. Fauna Svecica. Editio altera, auctior. Stockholmiae. — 1800. Faunæ Svecicæ. Pars prima... quam recognovit, emendavit, et auxit A. J. RETZIUS. Lipsiæ. — LJUNGSTRÖM, CL. J. 1877. Wartyfta härad och staden Falköping. Lund — LUNDBORG, C. W. 1846. Foglar i Dalarne. K. V. Ö.: 40—44. — 1897. Om norra Östergötlands fåglar. Söderköping. — LÖNNBERG, E. 1907. Methodus avium Svecicarum autore CAROLO LINNÆO. Uppsala. — 1913. LINNÉS Föreläsningar öfver Djurriket. För Upsala Universitet utg. m. anmärkn. av EINAR LÖNNBERG. Upsala. — 1916. En enstaka blåkråka. Faun. o. Fl. 11: 238 (underteckn. E. L.). — 1925. Blåkråka, *Coracias garrula* L., ännu kvar som häckfågel på Södertörn. Ibid. 20: 233 (undertecknat E. L.). — 1927. Svenska fåglar. I. 2:a uppl. Stockholm. — 1930. De Rudbecksska fågelbilderna och deras betydelse. Rudbeckstudier. Festskrift vid Uppsala Universitets minnesfest 1930. Uppsala. — 1932 a. LINNÆI anteckningar efter Olof RUDBECK d. y:s föreläsningar om svenska fåglar. Svenska Linné-Sällskapets Årsskrift 15: 74. — 1932 b. Blåkråka, *Coracias garrula*, iakttagen i Södermanlands skärgård. Faun. o. Fl. 27: 285. — LÖWENHJELM, C. G. 1864. Förteckning öfver de fogelarter som i Kihls socken af Örebro Län blifvit iakttagna under åren 1836—1863. K. V. Ö.: 313. — MALM, A. W. 1877. Göteborgs och Bohusläns Fauna. Göteborg. — MESCH, J. A. 1844. Upsalatraktens fauna. K. V. Ö.: 83—91. — MEVES, W. 1856. Till Gottlands Fauna. Ibid.: 271. — 1868. Bidrag till Sveriges ornithologi. Ibid.: 265. — NEUNZIG, K. 1913. Dr KARL RUSS' Einheimische Stubenvögel. Magdeburg. — NEWTON, A. 1864. Ootheca Wolleyana. Vol. I. London. — NIETHAMMER, G. 1937—1938. Handbuch der deutschen Vogelkunde I—II. Leipzig. — NILSSON, R. 1920. Förteckning öfver Sveriges Ornithologiska Litteratur rörande Svenska Fågelfaunan. Lund. — NILSSON, S. 1816. Critiska Anmärkningar öfver Rudbecks Fogelbok. K. V. A. H: 21—42. — 1817. Ornithologia Svecia. Havnæ. — 1824. Skandinavisk Fauna. 2 Bd. 2:dra delen. Foglarna. Lund. — 1858. Skandinavisk Fauna. Foglarna. I. 3:e uppl. Lund. — NORÉHN, N. 1944. Till kännedomen om blåkråkans förekomst på Gotland. Faun. o. Fl. 39: 141—142. — NYQVIST, H. 1914. Ornithologiska Bref. Ibid. 9: 156. — OLSSON, P. 1896. Bidrag till kännedomen om Jemtlands och Herjeådalens fauna. K. V. Ö.: 81. — OLSSON, V. 1940. Några spridda notiser av iakttagelser under ringmärkningsarbetet sommaren 1939. Faun. o. Fl. 35: 39. — PERTTILÄ, U. 1944. Syvärin Juk-

sovan seudun linnustosta. Orn. Fenn. 21: 9. — PHILIPSSON, D. 1944. Blåkråka i Bohuslän. Vår Fågelvärld 3: 39. — PORAT, C. O. v. 1916. Fågelfaunan i Jönköpings omnejd och län. Jönköpings H. A. Läroverks redogörelse. Läsåret 1915—1916, sid. 3—20. Jönköping. — POST, A. v. 1925. Om förändringar i faunan och floran i och omkring östra delen av Hjälmarens (Sörmlandsdelen) under det senaste halvsekle. Faun. o. Fl. 20: 212—213. — PUTKONEN, T. A. 1938. Havaintoja Lavan-saaren ju Peninsaaren. Orn. Fenn. 15: 44. — QUISTGAARD, E. 1910. Anteckningar angående några fåglars ankomst i år (1910) till sina boplatser, jämte några andra anteckningar. Faun. o. Fl. 5: 287. — REINIKAINEN, A. 1935. Sininähti, *Coracias garrulus* L., Pohjois-Savossa. Orn. Fenn. 12: 123. — RENDAHL, H. 1916. Onormalt uppträdande af flyttfåglar och några fall af öfvervintring från senare år. Faun. Fl. 11: 35. — 1935. Fågelboken. Stockholm. — ROBIEN, P. 1933—1935, 1939. o. Brutstudien an pommerschen Vögel. Orn. Monatsber. 41: 168, 42: 164, 43: 184, 47: 137. — R(OSELLI), C. R. 1860. Om Fiskar, Amfibier och Foglar, som finnas uti eller i trakten af Mälaren. Stockholm. — ROSENBERG, E. 1935. Meddelanden och notiser rörande Nerikes fågelvärld. Faun. o. Fl. 30: 74. — ROSENUS, P. 1928. Tvenne sällsynta och vackra fåglar. Sveriges Natur 19: 24—27. — 1929. Sveriges fåglar och fågelbon. II. Lund. — RUSSOW, V. 1880. Die Ornithologie von Liv-, Ehst- und Curlands mit besonderer Berücksichtigung der Zug- und Brutverhältnisse. Archiv f. d. Naturk. Liv-, Ehst- und Kurlands Bd. 9. 2. Ser. Dorpat. — SCHAANNING, H. THO. L. 1907. Ostfinmarkens fuglefauna. Bergens Mus. Årsbok 8: 45. — SCHELCHER, R. 1919—1920. Ornithologische Beobachtungen in Galizien. Verhandl. d. Orn. Gesellschaft Bayern 14: 27. — SCHIERMANN, G. 1926. Blaurackenbrut in einer Erdhöhle. Orn. Monatsber. 34: 119—120. — SCHREURS, T. 936. *Lanius collurio* L. und *Lanius senator* L. Ein Beitrag zur Biologie zweier Würgerarten. Journ. f. Ornith. 84: 442—470. — SICK, H. 1936. Deutsche Ornithologische Gesellschaft. 54. Jahresversammlung (1936) in Bonn. Ibid.: 678—679, 688—689. — SPARRMAN, A. 1806. Svensk Ornithologie med efter naturen colorerade teckningar. Stockholm. — SUNDEVALL, C. J. 1856. Svenska foglarna med text. Tecknade och lithographierade af Peter Åkerlund. Bd I. Stockholm. — 1872. Om Rudbecks Fogelbok. Nov. Act. R. Soc. Sc. Ups. Ser. 3. Vol. 8. N:o 3: 1—20. — SUNDSTRÖM, C. R. 1868. Bidrag till kännedomen af Örebro läns vertebratfauna. Örebro. — 1872. Zoologiska anteckningar från östra Södermanland och dithörande skärgård. K. V. A. B. Bd 1, N:o 4: 16—45. — 1887, 1888, 1890, 1892. Mitteilungen des ornithologischen Komitees d. Kön. Schwed. Akad. d. Wissenschaft. I—IV. K. V. A. B. Bd. 13. Afd. IV, N:o 3; Bd. 14. Afd. IV. N:o 1; Bd. 16. Afd. IV. N:o 3; Bd. 17. Afd. IV. N:o 4. Stockholm. — Svensk uppslagsbok. 1936—1938. Klimatologiska uppgifter av J. FRÖDIN m. fl. Malmö. — SVÄRDSON, G. 1944. Vaktelns (*Coturnix coturnix* L.) förekomst i Sverige. Vår Fågelvärld 3: 1—32. — SÖDERBERG, CHR. 1832. Anteckning öfver flyttfoglarnas ankomst till trakten vid Sigtuna åren 1829—1831. Tidskr. f. Jäg. och Naturforsk. I: 96. — SÖDERBERG, R. 1908. En resa genom Skåne i zoologiskt syfte. Kgl. Vet. Akad. årsbok 1908, sid. 251. — T. L. 1915. En blåkråka. Faun. o. Fl. 10: 185. — TAURIA, E. 1937. Sininähti, *Coracias g. garrulus* L. Suusaressa. Orn. Fenn. 14: 77. — TENOW, S. W. 1880. Öfversigt af Wermlands och Dals ryggradsdjur. Karlstad. — TIMOFEEFF-RESSOVSKY, N. W. 1940. Mutations and Geographical Variation. The New Systematics, ed. J. HUXLEY, p. 73—136. Oxford. — TISELIUS, G. A. 1868.

Bidrag till kännedomen om östra Smålands vertebratfauna. Stockholm. — TOIVARI, L. 1940. Sininähti, *Coracias g. garrulus* (L.), Tvärminnessä. Orn. Fenn. 17: 15. — VAARNA, V. V. 1941. Perkjärven tykistöleirialueen linnusto. Orn. Fenn. 18: 31. — VASVARI, N. 1943. Das Nisten der Blauracke in Gebäuden in Kleinasien. Aquila 46—49: 504 (referat). — WAASE, K. 1908. Systematische Übersicht der Vogelwelt des Kreises Ruppin. Zeitschr. f. Oolog. u. Ornith. 18: 173. — WACHTMEISTER, H. 1937. Faunistiska notiser från Blekinge. Faun. o. Fl. 32: 91. — WAGNER, A. 1940. Klimaänderungen und Klimaschwankungen. Die Wissenschaft. Bd. 92. Braunschweig. — WAHLGREN, E. 1915. Det öländska alvarets djurvärld. Ark. f. Zool. Stockholm. — WAHN, R. 1938. Aus dem Leben der Blauracke. Beitr. z. Avifauna Mitteldeutschlands. I: 43 (referat). — WALLÉN, A. 1924. Nederbördskartor över Sverige. Medd. f. Stat. Meteorol.-Hydrograf. Anst. Bd 2. N:o 3. Stockholm. — WALLENGREN, H. D. J. 1849. Foglar i nordöstra Skåne. K. V. Ö: 308. — WELANDER, E. 1918. Fågelnötiser. Faun. o. Fl. 13: 95. — 1919. Några ornitologiska iakttagelser sommaren 1919. Ibid. 14: 235. — WESTERLUND, C. A. 1855. Öfversigt af Ölands foglar och amphibier. Göteb. K. Vet.- o. Vitt.-Samh. Handl., sid. 58—72. — WESTERLUND, C. G. 1890. Bidrag till kännedomen om Ronnebytraktens Fauna och Flora. Uppsala. — [WHEELWRIGHT, H. W.] 1865. Ten years in Sweden being a description of the landscape, climate, domestic life, forests, mines, agricultur, field, sports, and fauna of Scandinavia by an old bushman. London. — WIGSTEN, H. 1942. Blåkråkan (*Coracias garrulus* L.) som häckfågel på Fårön. Vår Fågelvärld I: 49—55. — 1945. Fågellivet på Fårön. Faun. o. Fl. 40: 219. — WIKSTRÖM, J. E. 1840. Stockholms Flora. I. Inledning (dat. 1839). Stockholm. — WITHERBY, H. F. m. fl. 1938, 1944. The Handbook of British Birds. II. Ibid. V. Second (Revised) Impression. London. — WRIGHT, W. v. 1850. Förteckning, jemte några anteckningar, öfver de i Bohuslänska skärgården observerade foglarne. Göt. K. Vet.- o. Vitt. Samh. Handl., sid. 69. — W(ÖHLER), W. 1902. Ornitologiska notiser. Svensk. Jäg.- förb. Tidskr. 40: 170. — 1915. Stora Karlsö. Minnesskrift under medverkan av flera personer. Utgifven af Karlsö Jagt- och Djurskyddsforenings A.-B. Göteborg. — ÅHRMAN, L. E. 1861. Beskrifning öfver Provinsen Gestrkland. Stockholm. — ÅNGSTRÖM, A. 1938. Lufttemperatur och temperaturanomalier i Sverige 1901—1930. Medd. f. Stat. Meteorol.-Hydrogr. Anst. Bd 7. N:o 2. Stockholm. — 1939. Temperaturklimatets ändring i nuvarande tid och dess orsak. Ymer 59: 62—76. — 1946. Sveriges klimat. Stockholm. — ÖDMANN, S. 1791. Specimen Ornithologiae Vermdöensis ex observationibus, propriis. Nov. Act. R. Soc. Sc. Ups., sid. 59. Uppsala. — ÖSTERGREN, O. 1934. Nuvensk Ordbok. Stockholm.

*

Sedan ovanstående redan tryckts har konstnären J. SNELLMAN meddelat häckning på en plats som ligger mycket nära det svenska utbredningsområdet. Ett par blåkråkor häckade nämligen vid Mariehamn på Åland (troligen) 1933. Boet var beläget 3—4 m högt i en gran i ett spillkråkshål. Boet plundrades, innan äggen kläcktes. Även något år senare fann preparator M. DONNING blåkråkfjädrar i

ett bo av pilgrimsfalk invid staden. Han fann även blåkråkfjädrar på en kobbe utanför staden åt andra hållet.

SUMMARY. The Roller (*Coracias g. garrulus* (L.)) in Sweden.

In the 18th century the Roller bred in our southern provinces from Skåne to Uppland. During the first decades after 1800 there seems to have been an increase in numbers. From 1850, however, a reduction of the breeding-area and of the whole population took place, so that around 1925 only 3 breeding-places were known. It has earlier been suggested that this reduction was due to competition with the increasing number of jackdaws (*Corvus monedula*) and to the modern form of forestry, both resulting in lack of suitable nesting-places. The author, however, as did LÖNNBERG, refuses these explanations. He points out that the Roller in its distribution is restricted to areas of continental climate-type (with hot summers with a low rainfall). Now for the Roller as for other species (*Lanius*) with the same food-habits (preying on moving insects) it is probable that rainy summers have a bad influence on their reproduction. As a climatic change has been proved for northwestern Europe, with a tendency towards a more maritime type of climate, this can explain the decrease of the population in these areas. At the same time the Roller has been known to extend its range northwards in eastern Europe (Russia and the Baltic States). The author sees in this the effect of population-pressure caused by the population in western Europe gradually moving eastwards.

The earlier breeding-places in Sweden were mostly found in the eastern parts, in coincidence with the more favorable climatic conditions (fig. 2), but the subsequent increase in records from this area is probably due to immigration from the Baltic States. In Estland, f. i., there were recently known 94 breeding-localities against 15 before 1900.

In the last few years it seems that the Roller has again disappeared as a breeding bird from the Swedish mainland, the only breeding-places known at present being in Fårö at the northern point of Gotland.

On p. 156 are given sizes of 33 Swedish clutches. Of 43 Swedish nests 19 were in oaks (*Quercus*), 10 in pines (*Pinus*), 10 in aspens (*Populus tremula*). In Fårö the birds live in a storm-ravaged pine-wood (fig. 4), nesting in old holes left by *Dryocopus martius*.

Dvärgskarven (*Phalacrocorax pygmaeus* PALL.) anträffad i Sverige

Av

ULF BERGSTRÖM

Av Europas tre skarvarter äro ju hittills två, storskarven och toppskarven, kända som tillhörande vår fauna, ehuru ej som häckfåglar. Typrasen av storskarven (*Ph. c. carbo*) finnes liksom toppskarven

Dvärgskarv (*Phalacrocorax pygmaeus*), ad. ♂, skjuten vid Ljungbyholm i början av juli 1913. Foto Naturhistoriska Riksmuseet.

(*Ph. aristotelis*) närmast oss häckande vid norska kusten. En annan ras av storskarven, den s. k. mellanskarven (*Ph. c. sinensis*) fanns däremot långt fram på 1800-talet häckande i Skåne och Blekinge. Den försvann emellertid därifrån, liksom från de danska öarna. I Danmark har den nu på sistone åter börjat häcka på ett par lokaler.

Nyligen erfor jag, att ett exemplar även av den tredje arten i Europa, dvärgskarven, en gång skjutits här i landet och fortfarande fanns i behåll. Jag vände mig till vederbörande och fick bekräftat att så var fallet. Konservator WALFRID HULLGREN, Ljungbyholm, som själv både skjutit och konserverat fågeln, omtalar att den sköts i början av juli 1913 i Ljungbyholm, där den satt högt i en ek 4—500 m från Ljungbyåns utlopp i Kalmar sund (ca 1 mil SV om Kalmar). Fågeln var ensam och visade sig ej skygg. Den hade dessförinnan varit synlig några dagar vid ån. Konservator HULLGREN har varit nog vänlig att skicka fågeln för granskning och att nu skänka den till Naturhistoriska Riksmuseet. Exemplet är

en gammal hanne. Bilden här visar vad som karakteriserar den vid jämförelse med de större arterna, nämligen den proportionsvis långa stjärten och korta näbben (30 mm på detta ex.). Därjämte gör den fullt skäl för sitt namn; vinglängden utgör blott 300 mm, till storleken motsvarar den en av våra mindre änder.

Färgen är på huvud och hals brun, dock svart kring ögon och näbbrot, mantel och undersida äro glänsande svarta (någon grön glans varom HARTERT och NIETHAMMER tala, kan på detta ex. knappast urskiljas). Skuldror och vingtäckare äro gråsvarta med svarta kanter, varigenom den typiska skarvteckningen som hos övriga arter uppkommer. Stjärten är även gråsvart. I denna dräkt synas de små vita prydnadsfjädrarna här och där som vita stänk på huvudet (mest utpräglat kring ögonen), halsen, manteln och undersidan.

Dvärgskarvens häckningsområde omfattar Ungern och Slavonien, Balkanhalvön (dock ej Grekland), trakterna kring Svarta och Kaspiska haven, och förekommer vidare från Mindre Asien och Palestina till Persien och Afganistan. Åtminstone förr häckade den även i Algeriet vid Fetzarasjön. I Europa är den en flyttfågel, som övervintrar i Medelhavsländerna och Nordvästafrika. Som irrgäst har den uppträtt närmast oss i Schweiz, Tyskland (8 ggr enligt NIETHAMMER), Polen och Ryssland. Den lever vid insjöar, floder och i sumpmarker, där den bygger sina bon kolonivis i videbuskar och träd (HARTERT).

S u m m a r y. **The first record of the Pygmy Cormorant (*Phalacrocorax pygmaeus*) in Sweden.** An ad. ♂ was shot at the beginning of July 1913, at Ljungbyholm on the coast of Småland, 10 km SW of Kalmar.

Meddelanden

1. Den vita storken (*Ciconia c. ciconia* [L.]) i Skåne under 1946

Den skånska storkstammen tycks för vart år rycka allt närmare sitt försvinnande. De sista årens häckningssiffror ha samtliga inneburit en klar försämring av läget. Den i dagarna färdigställda rapporten för 1946 pekar på en utveckling mot fortsatt decimering. Den höstdag synes inte vara långt avlägsen, då Skånes sista stork styr färdens söderut för att aldrig mera återkomma.

Under innevarande år ha storkar varit bofasta på sex gårdar. Samma förhållande var rådande under 1945. Den nya översikten innehåller emellertid också en del andra intressanta detaljer, som tyda på att situationen förvärrats. Nu har bara ett enda storkpar utkläckt ungar, medan avkomma i fjol växte upp i tre bon. Sammanlagt

Vuxna storkungar. Silvåkra boställe, Skåne 7.8.1937. Boet numera övergivet.

Foto N. NORÉHN.

utgjorde antalet ungfåglar den gången sex. År 1946 har siffran sjunkit till fem flygfärdiga ungar.

På Degeberga invid Häckeberga i Genarp har lyckan denna sommar varit nära nog fullständig. Icke mindre än fem ungar, d. v. s. samtliga i provinsen födda, härstamma därifrån. En dylik kull kan betraktas som rätt sällsynt och torde i varje fall icke ha förekommit i Skåne under de sista tjugo åren. På Rockarp, en gård i närheten av Degeberga, lär man ha iakttagit en liknande ungpull för åtskilliga år sedan. Trakten kring Häckeberga är tydligen omtyckt av storkarna, ty dels har en ensam fågel regelbundet i flera veckor tillbragt nätterna i ett nyligen iordningställt bo på Häckeberga gård, och dels ha två andra storkar ofta iakttagits på taket till Bramstorps gård, där man också varit mån om att hålla ett äldre storkbo i vårdat skick. Lyckligtvis har det hela tiden rätt den bästa sämja mellan degebergastorkarna och grannfågellarna.

I början av säsongen artade sig häckningen normalt för storkarna på Flyinge kungsgård och Holmby boställe, men sedan ruvningen pågått några veckor, var det slut med friden. Vid bägge ställena anställde främmande individer vilda tumult bland bonas ägare. På Flyinge såg man vid ett tillfälle tre konkurrerande fåglar förutom det ursprungliga paret. På Holmby boställe visade sig en gång inte mindre än fyra tillfälliga gäster. Delvis kan det ha varit fråga om samma fridstörare, eftersom avståndet bara är 4 km mellan gårdarna. Som alltid gick det hett till under slagsmålen,

och följden blev därför, att delar av äggkullen i båda fallen vräktes ner och häckningen spolerades.

Vid vardera av bona på Almvik i Rinneback, Lillö kungsgård i Kristianstad och Rydsgårds herrgård har endast en enstaka stork uppehållit sig, och den har mer eller mindre troget vaktat boet sommaren igenom. På Almvik har arten uppträtt som enstöring åtskilliga år i rad och energiskt jagat undan främmande individer. Även i sommar var ett kringströvande storkpar invecklat i slagsmål med enslingen, som dock sin vana trogen låg över i kampen och lyckades bevara äganderätten. Till Lillö kungsgård kom ett storkpar den förste maj, men av någon anledning försvann samma dag en av makarna och blev definitivt borta. Den återstående höll sig lugnt kvar i precis tre månader.

Resultatet av 1946 års storkinventering blir sålunda, att hela den bofasta stammen uppgått till fjorton fåglar, av vilka fem äro årsungar. Kringströvande fåglar falla utom räkningen. Förra sommaren var beståndet uppe i sjutton individer. Som ett exempel på tillbakagången kan slutligen nämnas, att vi i Skåne inför storkens höstflyttning år 1942 hade en stam, som var precis dubbelt så stor som under sistlidna sommar.

NILS NORÉHN

2. Häckande alfågel (*Clangula hyemalis* L), vid Ölands södra udde

Den 22 augusti 1945 observerades en alfågelhona med 5 ungar utanför östra sidan av Sälön vid Ölands sydspets. Avståndet ut till fåglarna var ganska långt men man kunde ändå tillräckligt tydligt se de ljusa teckningarna i huvudet och den rödbrunaktiga ryggvidan. Beträffande ungaras utseende, var det endast möjligt att se, att de voro mörka. De voro knappt halvstora och föreföllo ännu vara i dundräkt.

Vid flera tillfällen under dagen var jag ute på Sälön och varje gång låg alfågeln honan kvar med ungarna. En erfaren jägare och sjöfågelskytt, Bertil Karlsson från Oskarshamn, var med vid ett av tillfällena och han kände omedelbart igen fågeln. Efter den 22 aug. var alfågelfamiljen försvunnen från Sälö-trakten och kunde inte upptäckas någonstans i närheten.

RUNE BOLLVIK

3. Mäktigt transträck över Lund

Skånska litteraturuppgifter om större transträck under våren äro ganska sparsamma. Som bl. a. RUDEBECK (Vår Fågelvärld 1943, p. 60) framhåller, går artens huvudmassa fram över Skåne i rakt nord—sydlig riktning, troligen på bred front, i varje fall utan tydlig koncentration till kustlinjerna. Från västra delen av landskapet finnas ett par intressanta observationer. Den 13 april 1919 såg FRITJOF PERSSON (Kullabygd XIV 1943, p. 37) vid Jonstorp och Ängelholm flera stora tranflockar, 84+(200—300)+64+47+94+67 ex.¹⁾ L. FORSBERG (Fauna och Flora 1943, p. 142) iakttog samma datum, den 13 april, år 1943 i klart väder med svag västlig vind en liknande ansamling över Åkarp. Tranflockarna kommo från Arlövs-hållet och fögo förbi Alnarp-Åkarp i nordlig riktning på 150—200 meters höjd.

¹⁾ I Fauna och Flora 1928, p. 81 anger PERSSON ett något avvikande antal, 84+200—300+77+94+67 ex. Sannolikt är det dock fråga om samma observation, ehuru på sistnämnda ställe endast datum och icke årtal meddelas.

Sträcket började vid 11-tiden med två större fylkingar och fortsatte med fallande flockantal till fram emot 15-tiden, då cirka 500 ex. passerat.

Ett med de nämnda både till tidpunkt och uppträdande ganska överensstämmande transträck drog den 11 april 1945 fram över Lund och väckte stor uppmärksamhet på olika håll i staden. Vädret var klart och vackert. Kl. 13 kom den första flocken, liksom de följande på förhand röjd genom ett mångstämmigt trumpetande. Det var cirka 120 ex., som passerade norrut på omkring 300 meters höjd i en bred, böljande, delvis upplöst fylking. Omedelbart efter kommo 60—80 ex., som började kretsa om varandra på låg höjd åt olika håll, innan de fortsatte mot N. Kl. 13²⁰ anlände ytterligare två fylkingar vid sidan av varandra, cirka 100+100 ex. på omkring 150 meters höjd, av vilka den ena började kretsa på samma ställe som den tidigare flocken för att då den kommit upp på cirka 300—400 meters höjd försvinna i nordlig riktning. Kl. 13³⁵ passerade ännu en fylking på ungefär 60 ex. direkt norrut på 150—200 meters höjd. Slutligen flög kl. 13⁵⁰ 33+1 ex. förbi mot N i bruten formation. Mina iakttagelser gjordes från en trädgård vid Sandgatan med starkt begränsad sikt, varför tranflockar, som passerat blott något utanför huvudrouten, måste ha undgått mig. Meddelanden från olika personer tyda på att flertalet flockar överflugit både domkyrkan och zoologiska institutionen, alltså med en över staden NNO-lig huvudriktning.

Även FORSBERG (loc.cit.) omnämner upplösning av tranflockarna och krets bildning med jämna mellanrum. I sitt stora arbete över transträcket anser LIBBERT (Journal für Ornithologie 1936, p. 319—320), att detta intressanta fenomen i många fall kan sättas i samband med tranans benägenhet att såsom segelflygare under flyttningen använda sig av lokala uppvindar. Vädret tycks också vid båda de aktuella tillfällena på eftermiddagen ha varit gynnsamt för termikbildning.

TORSTEN MALMBERG

Zusammenfassung der Mitteilungen:

1. **Der Bestand vom Weissen Storch (*Ciconia ciconia*) in Skåne 1946.** Sechs Nester waren besetzt, 3 davon von einem einzelnen Storch. Nur in einem Nest wurden Junge hochgebracht, sogar 5 Stück. Abgesehen von umherstreichenden Individuen betrug der ganze Bestand somit 14 Vögel, davon 5 Jungvögel.

2. **Eisente (*Clangula hyemalis*) brütet an der Südspitze Ölands.** Ein ♀ mit 5 Jungen wurde am 22.8.1945 beobachtet. — Die Art brütet in Schweden sonst in den Fjeldgegenden und ist an der Küste früher nur an einem Platz als brütend nachgewiesen worden und zwar am bottnischen Meerbusen im Kirchspiel Nordmaling (50 km S Umeå).

3. **Mächtiger Kranichzug über Lund.** Am 11. April 1945 wurden zwischen 13 und 13⁵⁰ Uhr über der Stadt Flüge vom Kranich (*Grus grus*) mit insgesamt 500 Individuen beobachtet. In mehreren Fällen lösten sich die Formationen auf und schraubten sich höher hinauf, worauf der Flug fortgesetzt wurde.

Litteratur

STEN BERGMAN (1944): D j u r. Stockholm. 237 s., 58 foton. Pris 12:50. Under nämnda lakoniska titel har förf. sammanfört minnen och erfarenheter av sådana djur som han haft tama eller eljest kommit i närmare beröring med. Sex av bokens 26 kapitel äro ägnade åt olika däggdjur, från björnar och lodjur till flygande ekorrar, medan övriga skildringar handla om fåglar. Att förf:s intresse att hålla levande djur omkring sig — något som bland fackzoologer ej är så vanligt som kanske mången föreställer sig — är både intensivt och djupgående, får man ett starkt intryck av när man läser om de besvärligheter han därvid underkastar sig både hemma och på sina expeditioner i Asien. Med den tålmodis- och tidskrävande uppfödningen av småfågelungar har han åstadkommit ovanliga resultat. Att sålunda ej blott ha uppfött den minsta av våra fåglar, kungsfågeln, utan även att efter övervintring fått sådana att bygga bo och häcka i en inomhusbur, torde han vara ensam om att ha uppnått. På dylika uppfödda hannar, som flitigt sjöngo, kunde han f. ö. konstatera, att ingen av dem sjöngo den verkliga kungsfågelsången, som alltså ej är rent ärftligt betingad utan måste läras av varje individ. Stjärtmesen är en annan av förf:s särskilda favoriter, som han studerat både som uppfödningsobjekt och ute i markerna, och här ges flera intressanta vittnesbörd om denna arts sällskapliga och fridsamma väsen. Huru vid ett stjärtmesbo ibland 3 och någon gång 4 fåglar (den eller de övertaliga härstamma då från något annat förstört bo i grannskapet) tillsammans sköta uppfödningen av ungarna är ju ofta iakttaget, men här berättas om huru vid ett bo en tredje fågel uppträdde redan under äggläggningen och övernattade i boet i bästa sämja med de ursprungliga ägarna. Andra kapitel äro ägnade åt erfarenheter med sparvugglor, slagugglor, göktytor och andra fåglar i svenska marker. Under rubriken »Den oräddaste fågel jag träffat» förekommer ej som man gissar fjällpiparen utan en ruvande gluttsnäppa, som ger exempel på huru man bland många olika fågelarter kan påträffa enstaka individer, som sakna artens vanliga skygghet. Vid detta bo kunde f. ö. konstateras, att äggen ruvats i minst 23 dagar när de kläcktes. — I några andra kapitel, såsom »På kinesisk fågelmarknad» och »Nattens fågelröster i en koreansk skog» ger förf. några glimtar från en främmande fågelvärld. — Talrika instruktiva bilder i texten.

U. B.

FÖRENINGSNOTISER

Ottenby fågelstation

Till utrustning av stationen har föreningen fått mottaga, från fil. stud. C. EDELSTAM 200 kr., från redaktör K. CURRY-LINDAHL 120 kr. och från tandläkare P. O. SWANBERG 340 kr.

En närmare redogörelse för verksamheten på stationen kommer att inflyta i nästa nummer.

Från föreningens verksamhet

Sammanträdet i Stockholm den 26 okt. 1946. Högskolans D-sal var fullsatt när föreningens vice ordf. docent SVÄRDSON förklarade sammanträdet öppnat och efter några föreningsmeddelanden överlämnade ordet till kvällens

gäst och föredragshållare, konservator ARTHUR CHRISTIANSEN från Danmark, som talade om »Skarvens Geninvandring i Danmark». Från 1938 är storskarven (mellanskarven) åter häckfågel i landet och under den följande tiden ha kolonierna ökat i storlek och antal och finnas nu på ett flertal platser. Det intressanta föredraget beledsagades ej blott av en serie instruktiva ljusbilder utan även av en vacker och skickligt tagen svartvit film, som var helt ägnad de dekorativa fåglarna. Därefter visade och kommenterade föredragshållaren en film i färg över Danmarks fågelliv och ett stort antal färgdiapositiv av olika arter, allt utsökt vackert och vittnande om stor teknisk kunnighet. På åskådarnas uppskattning inför dessa imponerande prestationer var heller icke att ta miste. Den givande kvällen avslutades med sedvanligt nachspiel på kårlokalen.

Exkursionen till Säbysjön den 6 oktober 1946. Att höstmörker i förening med dåligt väder inte har samma förmåga att locka den fågelintresserade ut i markerna som en majmorgon med sol och fågelsång framstod tydligt denna söndagsmorgon. Den elitbetonade men glesa skara, som haft karaktär att överge den sköna sängvärmen och följt med exkursionsledaren, hr RUNE BOLLVIK, ut till Säbysjön behövde inte ångra sig även om dagen inte bjöd på några ornitologiska sensationer. Fjällvråken, som dök fram i regndiset över ängsmarkerna sydost om sjön hälsades dock med förtjusning särskilt som vädret skruvat ner förhoppningarna om ett sådant möte betydligt. Att i samma stund en älgdjur med långa elastiska kliv korsade fältet, gjorde givetvis händelsen inte mindre uppskattad. Fast det var ju en ornitologisk exkursion . . . ! Dubbeltrasten, som man numera träffar på allt mera regelbundet i hemmamarkerna lite var stans, sågs vid jordhöjden strax nordväst om den lilla sjön Djupan. En sparvhök kom farande rakt in mot skogen och antingen fångade eller skrämde slag på en större hackspett att döma av lätet. Från skogskanten lockade en gransångare ett klart och rent »huitt», betydligt kraftigare och frejdigare än lövsångarens mjukare och vemodigare. Sikten över Säbysjön var urusel. Blåsänder hördes pipa i södra delen av sjön. Ett par gånger var det änder uppe i luften och att blåsänder fanns bland dem avslöjade bl. a. de gamla hanarnas vita fyrkanter på vingarna. Från bryggan på östra sidan har man god utsikt över sjön. Vad som nu frapperade vid en titt ut över vattnet var den enorma mängd sothöns som låg i norra delen av sjön. Säkert var det mellan 1500 och 2000 fåglar. Ett par knölsvanar blänkte mot vassen på avstånd. F. ö. medförde kikarspaningen endast några ljusa, vinterklädda skäggdoppingar och några knipor. Efter vandringen runt sjön var det skönt att före tågresan hem komma under tak och få en kopp kaffe på ett kafé, som börjar få allt mera prägel av stamtillhåll för rastande ornitologer.

Följande arter iakttogos under exkursionen: kråka, kaja, skata, nötskrika, grönfink, bofink, gråsparv, pilfink, gulsparv, ängspioplärka, trädkrypare, nötväcka, talgöxe, blåmes, svartmes, tofsmes, entita, tallita, stjärtmes, kungsfågel, gransångare, björktrast, dubbeltrast, taltrast, koltrast, rödhake, gröngöling, spillkråka, större hackspett, sparvhök, vattenrall, sothöna, knipa, gräsand, blåsand, knölsvan, gråtrut och skäggdopping.

Exkursionen till Hjälstaviken den 13 okt. 1946. 6.²⁹.
tåget från Stockholm visade sig vid Ekolsund ha medfört nära 40-talet ornitologiskt intresserade resenärer, som skulle följa med till Hjälstaviken. En del fågel sågs som

vanligt under vägen. Gjorde man då och då avbrott i promenaden för att intensivt lyssnande registrera minsta ljud, visade det sig, att man fick den ena arten efter den andra på listan. Utan en sådan lyssnarpaus hade säkert den på ganska hög höjd passerande gråsiskfloeken — en av säsongens första — undgåts. En häftig regnby fördystrade vandrigen över fälten men en ljus rand vid horisonten varslade om bättre väder. En egendomlig växling av plötsliga regn- eller hagelbyar och vackraste solsken kännetecknade den fortsatta väderleken under dagen. I Ekolsundsviken lågo förutom sothöns och slanka, vithalsade skäggdoppingar, flockar av vigg och knipa. På vattnet låg också en flock fiskmåsar. Just som några blå fläckar lyste fram på den för tillfället molniga himlen ljödo några korta, omisskännliga lärkdrillar däruppiifrån och hänförda fågelentusiaster kände ett ögonblick något av förvår i luften. Under vägen till Kvarnberget gjordes halt vid nötkräkornas tillhåll strax sydost om Hjalstaviken. Det blev en spännande väntan, innan den första kråkan med nötfylld kräva dök upp över trädtopparna, föregången av likaså provianterande nötskrikor. Några rödvingar uppe i luften röjde med den utdragna visslingen sin identitet. Från norr kommo jättestora troligen uppskrämda andflocker över viken. Avståndet var för långt för att tillåta grundligare artbestämningar. Majoriteten utgjordes dock av gräsänder. Efter rast på Kvarnberget fortsattes vandrigen mot norr. Taltrastar skvätte då och då upp från enbuskmarkerna vid berget. Från tuvorna nära skogen gick några dubbeltrastar upp och utgjorde nr 5 av under dagen iakttagna trastar. Blå kärhöken gäckades i det längsta. Från utsiktsberget i nordost upptäcktes några kråkor, som bar sig misstänkt åt. Det visade sig mycket riktigt vara en blåhök, som var ansatt av kråkorna. Forcerandet av taggtråd och diken fick under en piskande hagelby något av fälttåg över sig. Blåhöken, en hona eller ungfågel, höll sig dock på avstånd och först vid Ekolsundsviken blev det tillfälle till en närmare titt på den åtrådda fågeln. Några steglitsor bland tistlarna nära »Parnassen», lövskogen i sydväst, noterades dessförinnan. Tillbaka vid Ekolsunds station hade en promenad på nära två mil avverkats med föredömlig spänst och gott humör hos deltagarna i åldrar upp till över 70 år. Ledare för eksursionen var hr RUNE BOLLVIK.

Följande arter sågos under dagen: kråka, kaja, skata, nötkråka, nötskrika, stare, domherre, gråsiska, steglits, grönfink, bofink, gråsparv, pilfink, gulsparv, sävsparv, sånglärka, ängsoplärka, trädkrypare, nötväcka, talgoxe, blåmes, svartmes, tofsmes, entita, talltita, kungsfågel, björktrast, dubbeltrast, taltrast, rödvingetrast, koltrast, rödhake, gröngöling, spillkråka, större hackspett, sparvhök, blå kärhök, enkelbeckasin, vattenrall, sothöna, vigg, knipa, gräsand, knölsvan, gråtrut och skäggdopping.

Exkursionen till Sjölundaden 18 augusti 1946, Inte mindre än ett 15-tal olika vadarefåglar var det tillfälle att se under en kort förmiddagsexkursion till Sjölundastränderna strax utanför Malmö. Vid denna årstid dominera de rastande flyttfåglarna helt; samtliga storsnäpparter med undantag för skogssnäppan kunde exempelvis inräknas. Talrika grönbenor stöttes upp på de sumpiga strandpartierna, ett par gluttar flögo över ljudligt lockande och vid Segeåns mynning fingo de ca 50 eksursionsdeltagarna på nära håll beundra en liten flock av svartsnäppor — de kanske mest graciösa bland våra vadare. Vid ett av de små invattnen mellan kustvägen och järnvägen höllos förutom större och mindre strandpipare, några mossnäppor och ett par småsnäppor, brushanar, drillsnäppor och en spovsnäppa. — Rov-

fåglarna företrädde av en fiskgjuse, som drog söderut längs stranden. Av småfågel märktes bl. a. talrika flockar med gulärlor, vidare back- och ladusvalor samt enstaka tornsvalor.

Följande arter iakttogos: sädesärla, gulärla, ängspiplärka, törnskata, ladusvala, hussvala, backsvala, tornsvala, fiskgjuse, häger, gravand, gräsand, kricka, skedand, vigg, brunand, enkelbeckasin, kärrensnäppa, spovsnäppa, småsnäppa, mosnäppa, gluttsnäppa, rödbena, svartnäppa, grönbena, drillsnäppa, brushane, vipa, större och mindre strandpipare, strandskata, skrattnås, fisknås, gråtrut, havstrut, sothöna och rörhöna.

Exkursionen till Falsterbo den 8 september 1946. I dagryningen samlades ett 30-tal personer på det sedvanliga observationsstället längst ute på Nabben. Det var nästan klart väder med frisk, västlig vind. Sparvhökarna började genast sträcka och drogo sedan hela tiden förbi ut över havet i jämn ström. I övrigt var landfågelsträcktet till en början av måttlig omfattning. Försenade gulärlor och trädpiplärkor passerade, vidare en del starar och svalor, ett par sten- och tornfalkar, några bivråkar m. fl. Stort intresse tilldrog sig vadarflockarna som då och då doko upp längs sydkusten för att svänga väster ut vid Nabben. Det var mest kärrensnäppor och större strandpipare, men även spovsnäppor, kustsnäppor, myrspovar, roskarlar och sandlöpare iakttogos. Hela tiden fiskade kentska tärnor runt omkring, ett par gånger attackerade av en labb. Vid morgontågets ankomst kl. 9 kunde ledaren, amanuens RUDEBECK, hälsa ytterligare ett 70-tal ornitologer välkomna. Vid samma tid började vinden att mojna och vråkar att segla upp i stora skaror. Det var huvudsakligen bivråk i kretsarna, men här och där upptäcktes enstaka ormråkar. Flera fiskgjusar och pilgrimsfalkar sträckte också ut. Höjdpunkten nåddes dock, då den andra i landet iakttagna ormörnen kom seglande rakt över Nabben, belyst av solen. Långt fram på eftermiddagen fortsatte rovfågelsträcktet, men resten av dagen gick helt i ormörnens tecken.

Iakttagna arter: Kråka, kaja, stare, bofink, grönfink, gråsparv, sånglärka, trädpiplärka, gulärla, sädesärla, lövsångare, buskskvätta, stenskvätta, ladusvala, hussvala, backsvala, nattskärja, pilgrimsfalk, stenfalk, tornfalk, ormråk, sparvhök, glada, bivråk, ormörn, fiskgjuse, knölsvan, gräsand, stjärtand, ejder, småskrak, ringduva, skogsduva, myrspov, storspov, roskarl, kustsnäppa, kärrensnäppa, spovsnäppa, sandlöpare, brushane, svartnäppa, gluttsnäppa, större strandpipare, kustpipare, strandskata, fisknås, gråtrut, sillnås, skrattnås, kentsk tärna, labb.

Exkursionen i sydvästra Skåne den 13 oktober 1946. Redan klockan 5 på söndagsmorgonen startade tvenne fullsatta bussar från Lund med Sövdesjön som närmaste mål. I gryningen var man framme och inväntade här gässens uppbrott från övernattningsplatserna ute på sjön. De c:a 65 exkursionsdeltagarna fingo också se den ena flockan efter den andra passera på väg till betesplatserna vid Karup. Samtidigt kom dagens första pilgrimsfalk förbi på jaktflykt. Större mängder gäss påträffades dock först vid det andra uppehållet, som gjordes på fälten vid Sövdeborgs station, där ett par tusen sädgäss betade på båda sidor om landsvägen. Även en fjällgås upptäcktes, när flockarna slutligen under starkt vingbrus togo till vingarna. Efter en knapp timmes uppehåll styrdes kosan mot en backe vid Sövdesjön, som sedan under ett par timmar utgjorde observationscentrum. I

det synnerligen vackra vädret var en hel del fågel i rörelse. Bland annat sträckte åtskilliga ormvråkar, sparvhökar, bofinkar, bergfinkar, sånglärkor, grönsiskor och rödvingar över. I markerna runt omkring sågos jagande blåhökar, stenfallkar, fjällvråkar och havsörnar. Redan på vägen upp mot backen hade två varfåglar iakttagits. I sjön nedanför lågo gräsänder, bläsänder, krickor, knipor, viggas, sothöns och skäggdoppingar. Vidare visade sig bl. a. dubbeltrast och järnsparv. Efter ett kort uppehåll vid Snogeholmssjön, där ett 20-tal svanor på mycket stor höjd sågs sträcka mot V, och kafferast i Sjöbo styrdes kosan mot Krankesjön. En gammal blå kärhöks-hanne åstadkom under vägen en häftig inbromsning med ty åtföljande snabb avsittning, och vidare iakttogs fem försenade ladusvalor på en telefonråd. Vid Krankesjön tillbragtes eftermiddagstimmarna. Här var det två fiskgusar, som väckte största intresset genom sina upprepade störtdykningar efter fisk. I blötmarkerna öster om Almen stöttes en halvenkel beckasin upp, och en flock gulnäbbade hämpingar flög lockande över. I skymningen observerades en flock storskrakar på väg mot väster. Ledare voro amanuenserna MALMBERG, RUDEBECK och WINGSTRAND.

De 64 iakttagna arterna voro: kråka, råka, kaja, skata, nötskraka, stare, grönfink, gulnäbbad hämping, grönsiska, domherre, bofink, bergfink, gråsparv, gulsparv, sävsparv, sånglärka, ängsoplärka, talgoxe, blåmes, svartmes, tofsmes, kärsmes, kungsfågel, varfågel, dubbeltrast, sångtrast, rödvingetrast, koltrast, rödhake, järnsparv, gärdsmyg, ladusvala, gröngöling, större hackspett, spillkråka, pilgrimsfalk, stenfalk, havsörn, ormvråk, fjällvråk, blåhök, sparvhök, fiskgjuse, häger, sångsvan, sädgås, fjällgås, gräsand, kricka, bläsand, vigg, knipa, storskrak, skäggdopping, ringduva, skogsduva, tofsvipa, enkelbeckasin, halvenkel beckasin, gråtrut, fiskmås, skrattmås, sothöna och fasan.

Kallelse

Sammanträde i Stockholm onsdagen 22 jan. 1947 kl. 19¹⁵. Lokal Stockholms Högskola, Norrtullsgatan 2. Ang. sal efterhöres vid ingången. Program: Fältornitologisk diskussion med herrar R. BOLLVIK (sångfåglar), E. ROSENBERG (änder) och G. RUDEBECK (rovfåglar) som inledare. Medlemmarna uppmanas att utnyttja tillfället att ta del av dessa herrars erfarenhet. Fråga dem om olika spörsmål och problem som mött Eder vid artbestämningen i fält eller i andra sammanhang. Tänk i tid över de frågor som önskas besvarade! Efter sammanträdet sedvanligt nachspiel, varom närmare meddelas under kvällen.

BERICHTIGUNG. Zu »Binsenrohrsänger in Schweden«. An S. 137 wurde der erste Nachweis von dieser Art falsch datiert, es soll heissen: Am 13. Okt. 1915 bei Pater Noster. Es liegt auch ein Frühlingfund vor, und, zwar am Araslövssee in Skåne am 31. Mai 1942.

STADGAR
för
Sveriges Ornitologiska Förening

antagna vid konstituerande möte i Stockholm den 16 januari 1945 samt vid möte 17 maj 1946.

§ 1.

Sveriges Ornitologiska Förening är en ideell sammanslutning, som har till uppgift att verka för utforskandet och skyddet av landets fågelfauna. Denna sin uppgift skall föreningen söka förverkliga bl. a. genom att stimulera till ornitologiska undersökningar av alla slag, anordna sammankomster med föredrag och exkursioner samt genom att utge en tidskrift, Vår Fågelvärld.¹⁾

§ 2.

Medlemskap i föreningen kan erhållas av varje in- och utländsk person, jämväl av juridiska personer. Till hedersledamöter kunna väljas personer, som på ett framstående sätt främjat föreningens syften. Betalande medlemmar äro årligt betalande eller ständiga. Genom erläggande av lägre avgift än vanlig årsavgift, s. k. familjemedlemsavgift, kan medlemskap vinnas av person, om annan medlem av hans eller hennes familj är medlem av föreningen. Avgifternas storlek bestämmes av föreningen vid årsmöte. Ständiga ledamöters avgifter avsättas till en särskild fond. Över användningen av dessa medel bestämmer årsmötet.

§ 3.

Medlemmar, med undantag för dem som betala familjemedlemsavgift, erhålla kostnadsfritt de ordinarie publikationer föreningen utger under den tid de tillhöra föreningen.

§ 4.

Föreningens angelägenheter handhavas av en styrelse om 15 ledamöter, som väljas av årsmötet för en tid av tre år. Avgår styrelseledamot före utgången av treårsperioden, utser årsmötet ersättare för periodens återstående del. Av ledamöterna avgå varje år fem.

Föreningens ordförande, tillika ordförande inom styrelsen, utses av årsmötet för tre år. Styrelsen utser inom sig vice ordförande och sekreterare samt inom eller utom sig skattmästare, redaktör och övriga erforderliga funktionärer. Om skattmästaren och redaktören ej äro ledamöter av styrelsen, kallas de dock till styrelsens sammanträden och äga i ekonomiska frågor resp. frågor rörande tidskriften deltaga i dess överläggningar.

Styrelsen sammanträder, då ordföranden så finner önskvärt eller då minst tre ledamöter det påfordra. Vid olika meningar inom styrelsen gäller den mening, varom flertalet, dock minst 5, ledamöter förena sig. Vid lika röstetal äger ordföranden utslagsröst.

Över sin verksamhet avger styrelsen årligen berättelse.

§ 5.

Föreningens räkenskaper skola, förda per kalenderår och vederbörligen avslutade, jämte styrelsens årsberättelse senast den siste februari varje år för granskning överlämnas till de vid föregående årsmöte utsedda revisorerna, vilka ha att vid nästkommande årsmöte över sin granskning avgiva berättelse.

§ 6.

Föreningen sammanträder till årsmöte före mars månads utgång samt i övrigt då styrelsen anser önskvärt eller då minst 20 medlemmar skriftligen så påfordra samt dessutom minst 2 styrelseledamöter instämma häri.

Föreningens styrelse kallar till möte senast 2 veckor före den utsatta dagen och bestämmer tid och plats för mötet. Kallelse sker genom tillkännagivande i föreningens tidskrift eller genom personlig kallelse. Endast de frågor, som i kallelsen angivas, må föranleda beslut.

Vid årsmöte skola behandlas följande frågor:

Val av två justeringsmän.

Styrelsens årsberättelse.

Revisorernas berättelse.

Frågan om ansvarsfrihet för styrelsen.

Fastställande av stat för löpande kalenderår.

Fastställande av avgifternas storlek.

Ev. val av ordförande.

Val av styrelseledamöter.

Val av två revisorer med suppleanter.

Förslag av styrelsen.

Förslag, som med motivering skriftligen av minst 5 medlemmar tillställts styrelsen före den 15 januari.

§ 7.

Ändringar av dessa stadgar kunna ske endast genom beslut vid två på varandra följande möten, varav ett ordinarie årsmöte. För stadgeändring erfordras två tredjedels majoritet.

§ 8.

I händelse föreningens verksamhet nedlägges, varom beslut skall fattas vid två på varandra följande ordinarie årsmöten med minst två tredjedelar av avgivna röster, skola föreningens tillgångar och inventarier överlämnas till Kungl. Vetenskapsakademien och föreningens tidskrift återgå till Svenska Naturskyddsföreningen.¹⁾

¹⁾ För överlåtelsen på Sveriges Ornitologiska Förening av tidskriften Vår Fågelvärld gälla vissa villkor, angivna i bilaga till protokoll från föreningens konstituerande möte den 16 januari 1945.

Medlemskap i

Dansk Ornithologisk Forening
och
Ornitologiska Föreningen i Finland

erhållas genom att insätta 7 resp. 4 sv. kronor
på S.O.F:s postgironummer 199499. Anteckna
på kupongen vad beloppet gäller! Medlemmar
i dessa föreningar erhålla utan extra kostnad

Dansk Ornithologisk Forenings Tidskrift
resp.
Ornis Fennica

Svensk fågelvärld *och* svensk kameramateriel

Det svenska flygvapnet har under avspärrningen till stor del varit beroende av svensk kameramateriel. Under denna tid ha många och ganska epokgörande konstruktioner sett dagen, och svensk kameratillverkning står idag i internationell klass.

Det är Ross Aktiebolag, som stått för dessa komplicerade tillverkningar- och det blir Ross som kommer med *svenska* kamerakonstruktioner, lämpade för naturvetare.

ROSS

ROSS AKTIEBOLAG – Odinsgatan 28, Göteborg

